

การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอย
ของชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง
จังหวัดสกลนคร

นายเสกสรรค์ วรรณพงษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
แผนกวิชาวัฒนธรรมการสื่อสารทางกรเมืองและการปกครองท้องถิ่น สาขาวิชาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

พ.ศ. 2562

**Participatory Communication Strategies in a Waste Management Campaign in
Non Hom Sub-district, Mueang Sakon Nakhon District,
Sakon Nakhon Province**

Mr. Seaksonk Wonnapongs

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Communication Arts in Communication Innovation for Political and Local Administration

School of Communication Arts

Sukhothai Thammathirat Open University

2019

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยของ
ชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบล คำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
ชื่อและนามสกุล นายเสกสรรค์ วรรณพงษ์
แขนงวิชา นวัตกรรมสื่อสารทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่น
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ศรีดี
2. อาจารย์ ดร.หัสพร ทองแดง

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2563

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิงห์ สิงห์ขจร)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ศรีดี)
..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.หัสพร ทองแดง)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา จันทร์คง) M-2

ชื่อวิทยานิพนธ์ การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน
องค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
ผู้วิจัย นายเสกสรรค์ วรรณพงษ์ **รหัสนักศึกษา** 260150644 **ปริญญา** นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
(นวัตกรรมการสื่อสารทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่น)
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ศรีดี (2) อาจารย์ ดร.หัสพร ทองแดง
ปีการศึกษา 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม
2) ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยชุมชน
ของชุมชนพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

การวิจัยนี้เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้เครื่องมือคือ
แบบสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้าง เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจงจากผู้ที่มีความสำคัญเกี่ยวกับ
การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์ในพื้นที่และในเรื่องดังกล่าว รวมทั้งหมด 31 คน ได้แก่
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม 1 คน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม 1 คน
ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม 1 คน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลโนนหอม
1 คน เจ้าหน้าที่เทศบาลด้านงานสิ่งแวดล้อม 1 คน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล
ส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลโนนหอม 1 คน พนักงานในการเก็บขยะ 1 คนอาสาสมัครสาธารณสุข
ประจำหมู่บ้าน 2 คน และประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม 22 คน วิเคราะห์ข้อมูล
โดยการสร้างข้อสรุป

ผลการวิจัย พบว่า 1) กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมมี 5 ขั้นตอน ได้แก่
(1) การร่วมให้ข้อมูลข่าวสาร (2) การร่วมปรึกษาหารือให้ข้อคิดเห็น (3) การร่วมวางแผนงานนโยบาย
แก้ปัญหา (4) การร่วมทำกิจกรรมในชุมชน และ (5) การร่วมประเมินผลกิจกรรม 2) ปัญหาและอุปสรรค
ในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยชุมชน มี 5 ปัญหา ได้แก่
(1) การสื่อสารข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง (2) การสื่อสารข้อมูลไม่ครบถ้วน (3) การสื่อสารล่าช้า
(4) เมื่อมีปัญหาและข้อสงสัยไม่กล้าสอบถามและ (5) การไม่ทวนสอบความเข้าใจในการสื่อสาร

คำสำคัญ การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม การรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน

Thesis title: Participatory Communication Strategies in a Waste Management Campaign in Non Hom Sub-district, Mueang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province

Researcher: Mr. Seaksonk Wonnapongs; **ID:** 2601500644;

Degree: Master of Communication Arts (Communication Innovation for Political and Local Administration); **Thesis advisors:** (1) Dr.Supaporn Sridee, Assistant Professor; (2) Dr.Hassaporn Thongdaeng; **Academic year:** 2019

Abstract

The objectives of this research were to study the waste management campaign in the community of Non Hom Subdistrict Administrative Organization, Mueang District, Sakon Nakhon Province regarding 1) the process of communication to encourage participation; and 2) the challenges in the communication.

This was a qualitative research. Data were collected through in-depth interviews using a semi-structured interview. A total of 31 key informants were chosen through purposive sampling from among people who had vital role in communication to encourage participation in a waste management campaign in the study area, comprising the chairman of Non Hom Subdistrict Administrative Organization, the permanent secretary of Non Hom Subdistrict Administrative Organization, the director of the local Social Welfare Division, the director of the Non Hom Subdistrict Health Promotion Hospital, one municipal employee in charge of environmental issues, one employee of Non Hom Subdistrict Health Promotion Hospital in charge of environmental work, one trash collector, 2 neighborhood public health volunteers, and 22 residents of Non Hom Subdistrict. Data were analyzed to draw conclusions.

The results showed that 1) there were 5 steps in the communication process: (a) participation in sharing news and information; (b) participation in consulting and sharing opinions; (c) participation in planning, policy making and solving problems; (d) participation in community activities; and (e) participation in evaluating activities. 2) Five main challenges encountered in participatory communication for the waste management campaign: (a) some of the information communicated was inaccurate; (b) some of the information was incomplete; (c) sometimes communication was slow; (d) some participants hesitated to ask questions when they were confused or uncertain; and (e) some participants did not ask for feedback or clarification to verify their understanding.

Keywords: Participatory communication, Community waste management campaign

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ศรีดี และ อาจารย์ ดร.หัสพร ทองแดง ที่ได้ให้ความกรุณา ให้คำแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่ง สำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณอาจารย์สิงห์ สิงห์ขจร ประธานสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณา ให้คำแนะนำการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีเนื้อหาสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอม และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล โนนหอมทุกท่าน ที่ให้เสียสละเวลาความร่วมมือ และอนุเคราะห์ข้อมูล ในการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์แขนงวิชานวัตกรรมการสื่อสารทาง การเมืองและการปกครองท้องถิ่น สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อนักศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจในการเรียนและการทำวิทยานิพนธ์นี้เป็นอย่างดียิ่งตลอดมา

เศกสรรค์ วรรณพงษ์

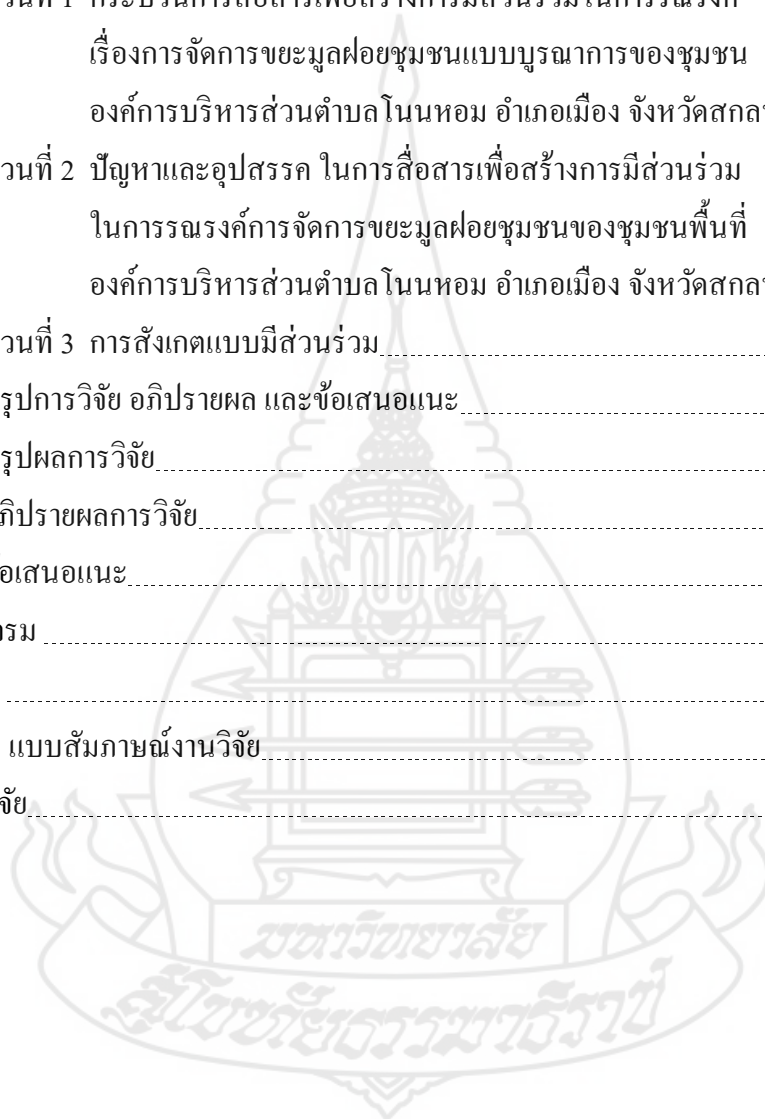
เมษายน 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสาร	8
แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม	13
แนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์	18
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการขยะ	23
ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อ.เมือง จ.สกลนคร	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	39
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	39
เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	39
การเก็บรวบรวมข้อมูล	41
การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล	41
การวิเคราะห์ข้อมูล	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
ส่วนที่ 1 กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์ เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแบบบูรณาการของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร.....	43
ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรค ในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของชุมชนพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร.....	50
ส่วนที่ 3 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม.....	58
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	62
สรุปผลการวิจัย.....	62
อภิปรายผลการวิจัย.....	66
ข้อเสนอแนะ.....	68
บรรณานุกรม.....	70
ภาคผนวก.....	73
ก แบบสัมภาษณ์งานวิจัย.....	74
ประวัติผู้วิจัย.....	80

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ทฤษฎี S M C R ของ เดวิด เค.เบอร์โล.....	9
ตารางที่ 2.2 การแบ่งประเภทของสื่อ.....	10
ตารางที่ 4.1 รูปแบบการสื่อสาร.....	50

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
ภาพที่ 2.1 แสดงลักษณะขยะย่อยสลาย.....	24
ภาพที่ 2.2 แสดงลักษณะรีไซเคิล.....	24
ภาพที่ 2.3 แสดงลักษณะขยะอันตราย.....	25
ภาพที่ 2.4 แสดงลักษณะของขยะทั่วไป.....	25
ภาพที่ 2.5 ลำดับความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอย.....	26

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประชาชนมีความตื่นตัวเรื่องปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยมากขึ้น และพยายามแสวงหาข้อมูลข่าวสารเพื่อให้รับรู้ถึงระดับความรุนแรงของปัญหาและผลกระทบที่ตามมา ทั้งปัญหาน้ำเน่าเสีย ปัญหามลพิษทางอากาศและปัญหาขยะมูลฝอยล้นเมือง ซึ่งปัญหาดังกล่าวกำลังกลายเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพคุณภาพชีวิตและมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคมไทย การพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมาส่งผลให้เห็นถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติว่าขาดความสมดุลและยั่งยืน ดังนั้นการจัดทำแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2555 – 2559 (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2555, น. 10-19) จึงให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งทรัพยากรธรรมชาติควบคู่ไปกับการใช้อย่างตระหนักรู้คุณค่าในการบริหารจัดการแบบบูรณาการ อย่างไรก็ตามนโยบายและมาตรการหนึ่งของการควบคุมและลดปริมาณมลพิษและขยะมูลฝอยชุมชน เป็นการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการป้องกันและลดมลพิษ ณ แหล่งกำเนิด โดยส่งเสริมให้เกิดกลไกการคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ให้ได้มากที่สุด

ซึ่งในปัจจุบันขยะมูลฝอยชุมชนเป็นปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในหลายแห่งของประเทศไทย เห็นได้ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ใน พ.ศ.2559 มีปริมาณขยะ 27.06 ล้านตัน/ปี พ.ศ. 2560 เพิ่มขึ้นเป็น 27.37 ล้านตัน/ปี และ พ.ศ.2561 มีปริมาณขยะ 27.93 ล้านตัน/ปี (กรมควบคุมมลพิษ, 2561, น.6) ขยะส่วนใหญ่มาจากพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 43 (กรมควบคุมมลพิษ, 2559, น.4) และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ในขณะที่ความสามารถในการจัดการขยะมูลฝอยยังไม่เหมาะสม เนื่องจากการใช้ระบบและวิธีที่ไม่สอดคล้องกับลักษณะปัญหาของชุมชน (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2554, น. 1-2) การดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นเพียงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและขาดการจัดทำแผนหลักที่เป็นกรอบปฏิบัติงานในระยะยาว เห็นได้จากการมีข่าวการร้องเรียน และเกิดการคัดค้านหรือประท้วงต่อต้านจากประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบ หากในอนาคตไม่มีการจัดการขยะมูลฝอยที่ดีพอ ประชาชนทุกคนคงจะต้องเผชิญกับปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากขยะมูลฝอย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาปริมาณ

ขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้นจนไม่สามารถเก็บขนได้ทัน ปัญหาการจัดการหาสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย รวมถึง ปริมาณขยะมูลฝอยอันตรายที่เพิ่มสูงขึ้นตามสถานการณ์การพัฒนาประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และจากรายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชนของกรมควบคุมมลพิษ ปี พ.ศ. 2561 พบว่า จังหวัดสกลนครมีปริมาณขยะ 1,135.4 ตัน/วัน ขยะตกค้างที่ไม่สามารถจัดการได้ถึง 4,410.12 ตัน ขยะที่ถูกนำมาทิ้งที่บ่อขยะในพื้นที่ หมู่ 9 องค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอมมีปริมาณถึง 79.60 ตัน/วัน ซึ่งขยะที่เก็บมา มีการกำจัดโดยการฝังกลบเชิงวิศวกรรม (Engineer Landfill) ปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น จึงถือว่าเป็นปัญหาสำคัญในระดับที่ทุกฝ่ายต้องหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ดำเนินงานแก้ไขปัญหาร่วมกันตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง โดยเฉพาะการจัดการขยะมูลฝอย จำนวนมาก ที่เกิดจากพฤติกรรมกรอุปโภคบริโภค การขยายตัวของชุมชนและการเพิ่มขึ้นของ จำนวนประชากร

และการที่ประชาชนจะมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่ถูกต้องใน การจัดการขยะในชุมชนได้นั้น การรณรงค์สื่อสารเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงมีส่วนสำคัญอย่างมาก ในการ สร้างความตระหนัก การโน้มน้าวใจ และกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายเกิดการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ หรือพฤติกรรมไปตามแนวทางที่ต้องการ ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้ข่าวสาร และให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหในพื้นที่

โดยชุมชนเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอม เป็นพื้นที่หนึ่ง ที่ชุมชนที่มีความตื่นตัวและสนใจการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน อาทิ กิจกรรมวันภูไทโลก กิจกรรม พื้นที่ตลาดชุมชนเขาเจ้าข่อย กิจกรรมกีฬาต้านยาเสพติด กิจกรรมวิ่งมาราธอนการกุศล ประกอบกับ ชุมชนมีการริเริ่ม โครงการธนาคารขยะในชุมชนอยู่แล้ว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนองค์การบริหาร ส่วนตำบลตำบล โนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้าง การมีส่วนร่วม ในการรณรงค์และศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของชุมชน โดยข้อมูลที่ได้จากการวิจัย องค์การบริหาร ส่วนตำบล โนนหอม สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนที่มีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางในการสื่อสาร เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนในด้านอื่นๆ และได้ทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการ สื่อสารเพื่อนำไปกำหนดเป็นนโยบายในการปกครองท้องถิ่นและเป็นแนวทางในการสื่อสาร เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนในด้านอื่นๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

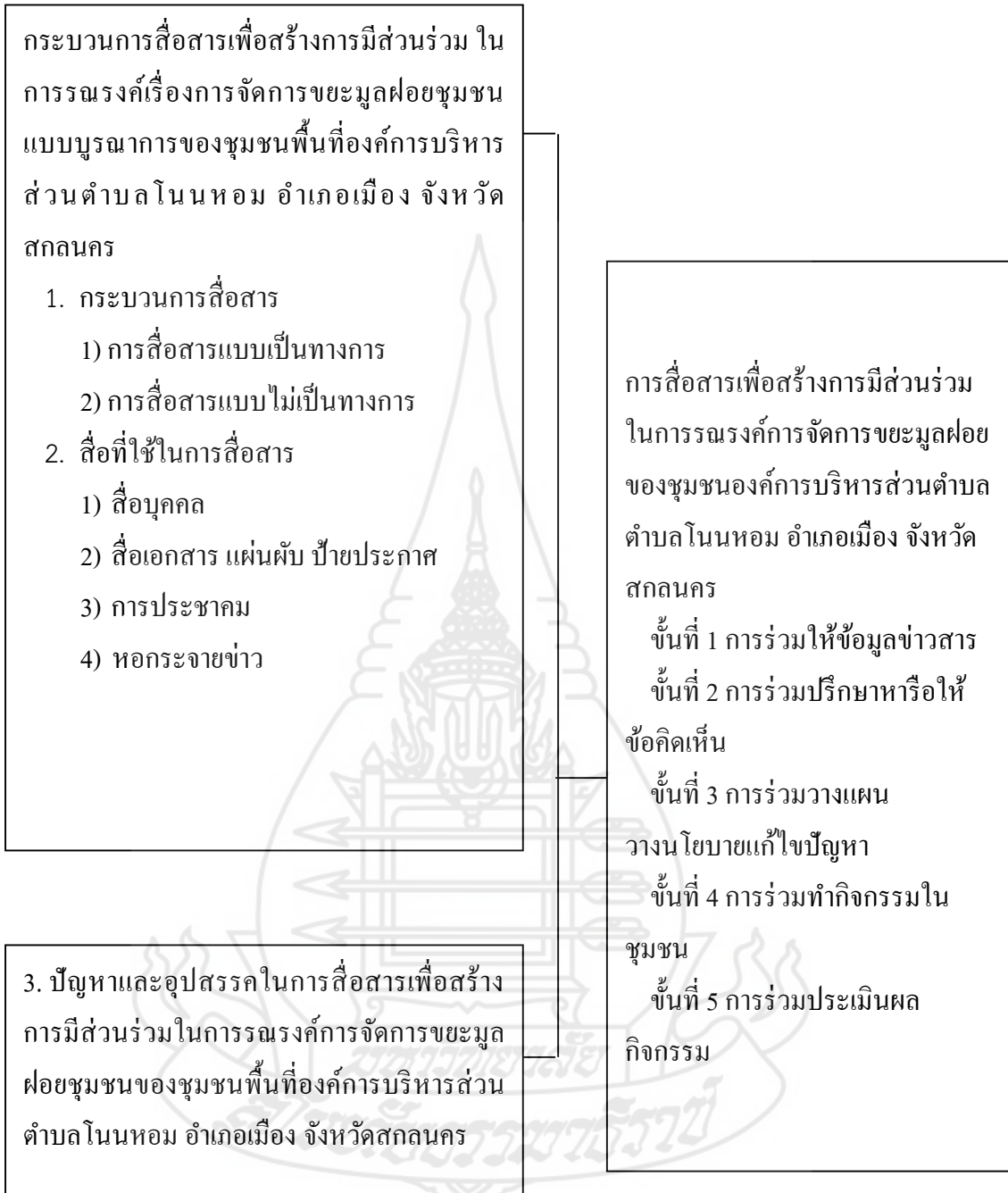
2.1 เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ในการรณรงค์เรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยชุมชน แบบบูรณาการของชุมชนพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

2.2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์ การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของชุมชนพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การ จัดการขยะมูลฝอยของชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัด สกลนคร

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอย ของชุมชนพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร โดยเก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างการบริหาร ตลอดจนศึกษากฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ อำนาจหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล และเอกสารรายงานการวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้ ตามทัศนคติและความเป็นจริงในการมีส่วนร่วมของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) การวิจัยในครั้งนี้ โดยเลือกแบบเจาะจง โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่ นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบล โนนหอม, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอม, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม (รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อม) และผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล โนนหอม
2. กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลด้านงานสิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสาธารณสุขสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล โนนหอมและพนักงานในการเก็บขยะ
3. กลุ่มอาสาสมัครผู้ให้ข้อมูลการจัดการขยะในชุมชน ได้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอม

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

4.4 ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาของข้อมูลในด้านการสื่อสารเพื่อการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอม อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เป็นข้อมูลในช่วงเดือน พฤษภาคม –กรกฎาคม พ.ศ.2562

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 กระบวนการสื่อสาร หมายถึง กระบวนการส่งข้อมูลข่าวสาร จากผู้ส่งข่าวสาร ไปยังผู้รับข่าวสาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชักจูงหรือสร้างการมีส่วนร่วม ให้ผู้รับข่าวสารมีปฏิกิริยาตอบสนองกลับมา

5.2 การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม หมายถึง การสื่อสารทุกระดับ ทุกรูปแบบ เพื่อเปิดโอกาสให้กับทุกภาคส่วน ทั้งประชาชนและหน่วยงานของรัฐ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะของชุมชนพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร โดยมุ่งให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐสื่อสารกันได้ในลักษณะของการปรึกษาหารือร่วมกัน บนความคิดที่อิสระและเท่าเทียมการ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการหาแนวทางแก้ไขปัญหามาร่วมกัน

5.3 การรณรงค์ หมายถึง โครงการรณรงค์ การประชาสัมพันธ์ โดยสื่อสารผ่านกลุ่มเป้าหมาย ผ่านสื่อและหรือกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ ด้วยเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายเพื่อให้กลุ่มเป้าหมาย ตระหนัก มีความรู้ กระตุ้นเตือนใจ ชักจูงใจ โน้มน้าวจิตใจ และผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนทางสังคม นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงเรื่องการจัดการขยะในชุมชนของชุมชนพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

5.4 การจัดการขยะมูลฝอยแบบบูรณาการ หมายถึง หลักการในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการทิ้งขยะมูลฝอย การเก็บกัก การรวบรวมมูลฝอย การขนถ่าย และการขนส่ง การแปรรูปเพื่อการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย และการกำจัดมูลฝอย โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดในทางสุขอนามัย ทัศนียภาพ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการยอมรับทางสังคม

5.5 ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสาร หมายถึง สถานการณ์ สิ่งที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคหรือสิ่งที่เป็นข้อขัดขวาง ต่อการสื่อสารในการจัดการขยะของชุมชนพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อ.เมืองสกลนคร จ.สกลนคร ได้แนวทางการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนที่มีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนในด้านอื่นๆ ต่อไป

6.2 องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อ.เมืองสกลนคร จ.สกลนคร ได้ทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารเพื่อนำไปกำหนดเป็นนโยบายในการปกครองท้องถิ่นได้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเนื้อหาตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสาร
2. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม
  - การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม
  - การมีส่วนร่วมของประชาชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์
4. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการขยะ
  - 4.1 หลักการจัดการขยะ
  - 4.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ
  - 4.3 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล
5. ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อ.เมืองสกลนคร จ.สกลนคร
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสาร

1.1 การสื่อสารตามทฤษฎี SMCR

เดวิด เค.เบอร์โล (David K.Berlo) ได้พัฒนาทฤษฎีหลักของการสื่อสาร ที่ผู้ส่งสารจะส่งสารอย่างไร และผู้รับจะต้องรับและแปลความหมายของสาร และมีการโต้ตอบกับสารนั้นอย่างไร ได้ออกมาเป็น ทฤษฎี “SMCR” โดยทฤษฎี S M C R ประกอบด้วยปัจจัยพื้นฐาน 4 ประการ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ทฤษฎี S M C R ของ เดวิด เค.เบอร์โล

1960 David Berlo's Model

Sender	Message	Channel	Receiver
ทักษะการสื่อสาร	เนื้อหา	การเห็น	ทักษะการสื่อสาร
ทัศนคติ	องค์ประกอบ	การได้ยิน	ทัศนคติ
ความรู้	ส่วนเสริม	การได้กลิ่น	ความรู้
ระบบสังคม	โครงสร้าง	การสัมผัส	ระบบสังคม
วัฒนธรรม	รหัส/ตีความ	การชิม	วัฒนธรรม

ที่มา : การสื่อสารคู่ขนานในสื่อมวลชน, (2559).

1.2 องค์ประกอบที่สำคัญของการสื่อสาร มี 4 ประการ ดังนี้

1.2.1 ผู้ส่งสาร (sender) หรือแหล่งสาร (source) หมายถึง บุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์/หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการส่งสาร หรือเป็นแหล่งกำเนิดสาร ที่เป็นผู้เริ่มต้นส่งสารด้วยการแปลสารนั้นให้อยู่ในรูปของสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นแทนความคิด ได้แก่ ภาษาและ อากัปกิริยา ทำทางต่างๆ เพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึก ข่าวสารความต้องการและวัตถุประสงค์ของตน ไปถึงยังผู้รับสารด้วยวิธีการใดๆ ส่งผ่านช่องทางใดก็ตาม จะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้ เช่น ผู้พูด ผู้เขียน กวีศิลปิน นักจัดรายการวิทยุ โฆษกหน่วยงาน องค์กร สถาบัน สถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์ กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ บริษัทเอกชน และสถาบันสื่อมวลชน เป็นต้น

คุณสมบัติของผู้ส่งสาร

- เป็นผู้ที่มีความแจ่มชัด ที่จะให้ผู้อื่นรับรู้จุดประสงค์ของตนในการส่งสาร แสดงความคิดเห็น หรือวิจารณ์ได้ ฯลฯ

- เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของสารที่ต้องการจะสื่อออกไปเป็นอย่างดี

- เป็นผู้ที่มีบุคลิก มีลักษณะที่ดีมีความน่าเชื่อถือ แคล่วคล่องเปิดเผยจริงใจ และมีความรับผิดชอบ ในฐานะของการเป็นผู้ส่งสาร

- เป็นผู้ที่สามารถเข้าใจ และประเมินความพร้อมและความสามารถในการรับสารของผู้รับสาร

- เป็นผู้ที่รู้จักเลือกใช้กลวิธีที่เหมาะสมในการส่งสารหรือนำเสนอสาร

1.2.2 สาร (message) หมายถึง เรื่องราวที่มีความหมาย หรือสิ่งต่างๆ ที่อาจอยู่ในรูปของข้อมูล ความรู้ ความคิด ความรู้สึก ความต้องการ อารมณ์ ฯลฯ ซึ่งถ่ายทอดจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารให้ได้รับรู้และแสดงออกมาโดยอาศัยภาษาหรือสัญลักษณ์ใดๆ ที่สามารถทำให้เกิดการรับรู้ร่วมกัน ได้ เช่น ข้อความที่พูด ข้อความที่เขียนบทเพลงที่ร้อง ภาพวาดที่วาดหรือภาพถ่ายเรื่องราวที่อ่าน และท่าทางที่ใช้สื่อความหมาย เป็นต้น

- รหัสสาร (message code) ได้แก่ ภาษา สัญลักษณ์ สัญญาณ ท่าทางที่มนุษย์สร้างขึ้นใช้เพื่อแสดงออกแทน ความรู้ ความคิด อารมณ์หรือความรู้สึกต่างๆ

- เนื้อหาของสาร (message content) หมายถึง ความรู้ ความคิดและประสบการณ์ที่ผู้ส่งสารต้องการจะถ่ายทอดเพื่อการรับรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนเพื่อความเข้าใจร่วมกัน หรือโต้ตอบระหว่างกัน

- การจัดสาร (message treatment) หมายถึง การรวบรวมเนื้อหาของสารแล้วนำมาเรียบเรียงให้สารเป็นไปอย่างมีระบบ เพื่อให้ได้ใจความตามเนื้อหา ตามที่ต้องการด้วยการเลือกใช้รหัสสารที่เหมาะสม

1.2.3 สื่อหรือช่องทาง (media or channel) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการสื่อสาร หมายถึง สิ่งที่เป็นพาหนะของสาร ทำหน้าที่นำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ซึ่งผู้ส่งสารต้องอาศัยสื่อหรือช่องทางทำหน้าที่นำสารไปสู่ผู้รับสาร

ตารางที่ 2.2 การแบ่งประเภทของสื่อ

เกณฑ์การแบ่ง	ประเภทของสื่อ	ตัวอย่าง
1. แบ่งตามวิธีการเข้า และ ถอดรหัส	สื่อวัจนะ (verbal)	คำพูด ตัวเลข
	สื่อวัจนะ (nonverbal)	สีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง
		หนังสือพิมพ์ รูปภาพ
2. แบ่งตามประสาทการรับรู้	สื่อที่รับรู้ด้วยการเห็น	นิตยสาร
	สื่อที่รับรู้ด้วยการฟัง	เทป วิทยู
	สื่อที่รับรู้ด้วยการเห็นและการฟัง	โทรทัศน์ ภาพยนตร์ วิดีโอ
3. แบ่งตามระดับการสื่อสาร หรือจำนวนผู้รับสาร	สื่อระหว่างบุคคล	โทรศัพท์ จดหมาย
	สื่อในกลุ่ม	ไมโครโฟน
	สื่อสารมวลชน	โทรทัศน์ วิทยู หนังสือพิมพ์

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

เกณฑ์การแบ่ง	ประเภทของสื่อ	ตัวอย่าง
4. แบ่งตามยุคสมัย	สื่อดั้งเดิม	เสียงกลอง ควันไฟ
	สื่อร่วมสมัย	โทรศัพท์ โทรทัศน์ เคเบิล
	สื่ออนาคต	วิดีโอเทกซ์
5. แบ่งตามลักษณะของสื่อ	สื่อธรรมชาติ	อากาศ แสง เสียง
	สื่อมนุษย์หรือสื่อบุคคล	คนส่งของ ไปรษณีย์ โฆษก
	สื่อสิ่งพิมพ์	หนังสือ นิตยสาร โบปลิว
	สื่ออิเล็กทรอนิกส์	วิทยุ วิทยุทัศน์
	สื่อระยะคน	ศิลาจารึก สื่อพื้นบ้าน หนังสือ โบข่อย
6. แบ่งตามการใช้งาน	สื่อสำหรับงานทั่วไป	จดหมายเวียน โทรศัพท์
	สื่อเฉพาะกิจ	วารสาร จดสาร วิทยุทัศน์
7. แบ่งตามการมีส่วนร่วมของผู้รับสาร	สื่อร้อน	การพูด
	สื่อเย็น	การอ่าน

ที่มา : องค์ประกอบของการสื่อสาร (สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2542, น.6)

1.2.4 ผู้รับสาร (receiver) หมายถึง บุคคล กลุ่มบุคคล หรือมวลชนที่ได้รับเรื่องราวข่าวสารจากผู้ส่งสาร และแสดงปฏิกิริยาตอบกลับ (Feedback) ต่อผู้ส่งสาร หรือส่งสารต่อไปยังผู้รับสารคนอื่น ตามจุดมุ่งหมายของผู้ส่งสาร เช่น ผู้เข้าร่วมรับการประชุม ผู้ฟังรายการวิทยุ/โทรทัศน์ ผู้ฟังการอภิปราย ผู้อ่านหนังสือ/อ่านบทความจากหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

1.3 หลักในการสื่อสาร

การสื่อสารจะประสบความสำเร็จตรงตามจุดประสงค์หรือไม่ขึ้น ผู้ส่งสารควรคำนึงถึงหลักของการสื่อสาร ดังนี้

1.3.1 ผู้ที่จะสื่อสารให้ได้ผลและเกิดประโยชน์สูงสุด จะต้องทำความเข้าใจเรื่ององค์ประกอบในการสื่อสารและปัจจัยทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับระบบการรับรู้ การคิด การเรียนรู้ และการจำ ซึ่งการเรียนรู้ดังกล่าวมีผลต่อประสิทธิภาพ ในการสื่อสาร

1.3.2 ผู้ที่สื่อสาร จะต้องคำนึงถึงบริบทในการสื่อสาร ซึ่งบริบทในการสื่อสารหมายถึง สิ่งที่อยู่แวดล้อมรอบตัว ที่มีส่วนในการกำหนดรู้ความหมายหรือความเข้าใจในการสื่อสาร

1.3.3 คำนี้ถึงกรอบแห่งการอ้างอิง (frame of reference) มนุษย์ทุกคนจะมีพื้นฐานความรู้ ทักษะ ทศนคติ เจตคติ ค่านิยม สังคม ประสบการณ์ ฯลฯ เรียกว่าภูมิหลังที่แตกต่างกัน ถ้าคู่สื่อสารใดมีกรอบแห่ง การอ้างอิงคล้ายคลึงกัน ใกล้เคียงกัน จะทำให้การสื่อสารระหว่างกันง่ายขึ้น

1.3.4 การสื่อสารจะมีประสิทธิผล เมื่อผู้ส่งสาร ส่งสารอย่างมีวัตถุประสงค์ชัดเจน ผ่านสื่อหรือช่องทาง ที่เหมาะสมถึงผู้รับสารที่มีทักษะในการสื่อสารและมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารสอดคล้องกัน

1.3.5 ผู้ส่งสารและผู้รับสารควรเตรียมตัวและเตรียมการล่วงหน้า เพราะจะส่งผลให้การสื่อสารราบรื่นสะดวก รวดเร็ว เป็นไปตามวัตถุประสงค์และสามารถแก้ไขได้ทันทั่วทั้ง หากจะเกิดปัญหาหรืออุปสรรคที่จุดใดจุดหนึ่ง

1.3.6 ควรคำนึงถึงการใช้ทักษะ เพราะภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่มนุษย์ตกลงใช้ร่วมกัน

1.3.7 สื่อความหมาย ซึ่งถือได้ว่าการสื่อความหมายเป็นหัวใจในการสื่อสาร คู่สื่อสารจะต้องศึกษาเรื่องการใช้ภาษา และสามารถใช้ภาษาให้เหมาะสมกับ บุคคล กาลเทศะ เนื้อหาของสารช่องทางการสื่อสาร หรือสื่อที่ใช้ในการสื่อสาร

1.3.8 คำนี้ถึงปฏิบัติการตอบกลับตลอดเวลา ซึ่งถือเป็นการประเมินผลของการสื่อสาร ที่จะทำให้อุสื่อสารรับรู้ผลของการสื่อสารว่าประสบผลสำเร็จ ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ควรปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขข้อบกพร่องใด เพื่อที่จะทำให้การสื่อสารเกิดผลตามที่ต้องการ

1.4 ลักษณะการสื่อสาร

1.4.1 การสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal Communication) หมายถึง การสื่อสารที่มีแบบแผน มีขั้นตอน ผ่านช่องทางตามขั้นตอน ตามระเบียบ หรือลำดับสายบังคับบัญชาตาม โครงสร้างบริหารขององค์กรอย่างเคร่งครัด ซึ่งจะเป็นการสื่อสารจากบนลงล่าง หรือจากล่างขึ้นบน ก็ได้ เช่น การสื่อสารผ่านหนังสือสั่งการจากหัวหน้างานลงสู่ผู้ปฏิบัติ

1.4.2 การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Communication) หมายถึง การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลในองค์กร ตามกลุ่มสังคม หรือความชอบพอโดยตรง โดยอาศัย ความสนิทสนม คู่กันเคย การแนะนำจากเพื่อน การรู้จักเป็นการส่วนตัว โดยไม่เกี่ยวข้องกับ โครงสร้างขององค์กร เป็นลักษณะของการพบปะ พูดคุย สนทนา การระบายความในใจ หรือการ ขอคำปรึกษาซึ่งจะเป็นลักษณะแบบปากต่อปาก ซึ่งการสื่อสารแบบนี้จะมีประสิทธิภาพมากหรือน้อยขึ้นกับการยอมรับความเข้าใจ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มที่ไม่เป็นทางการด้วยกัน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกัน ในฐานะที่เป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การวิเคราะห์ปัญหา การแสดงความคิดเห็น การดำเนินการ การประสานความร่วมมือ การติดตามตรวจสอบผลกระทบของการดำเนินการ ไปจนถึงการมีส่วนร่วมในการดำเนินการในเรื่องหนึ่งเรื่องใด อันเป็นการแก้ไข ของชุมชนหรือท้องถิ่นของตน เพื่อให้บรรลุตามความต้องการที่แท้จริงของประชาชน โดยสอดคล้องกับนโยบายของรัฐเพื่อให้เกิดการป้องกัน แก้ไขและจัดการได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548)

ซึ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วม (ประพันธ์ วรรณบวร, 2543) ได้กล่าวว่รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไปในปัจจุบัน สามารถสรุปได้ 4 รูปแบบ คือ

1. การรับรู้ข่าวสาร (Public information) การรับรู้ข่าวสารเพื่อสร้างมีส่วนร่วมรูปแบบนี้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยทั้งนี้การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจในการดำเนินโครงการ

2. การปรึกษาหารือ (Public consultation) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วม ที่มีการจัดการปรึกษาหารือระหว่างผู้ดำเนินโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้อง และประชาชนที่ได้รับผลกระทบ เพื่อที่จะรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม หรือประกอบการจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบนอกจากนี้การปรึกษาหารือยังเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังประชาชนทั่วไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงการและกิจกรรมมากขึ้น และเพื่อให้มีการให้ข้อเสนอแนะเพื่อประกอบทางเลือกในการตัดสินใจ

3. การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public meeting) การประชุมรับฟังความคิดเห็นเป็นการประชุม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมและผู้มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการหรือกิจกรรมนั้น ได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจและค้นหาเหตุผลที่จะดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้น โดยการประชุมรับฟังความคิดเห็นมีหลายรูปแบบ โดยรูปแบบที่พบเห็นกันบ่อย ได้แก่

3.1 การประชุมในระดับชุมชน (Community meeting) การประชุมลักษณะนี้จะต้องจัดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ ซึ่งเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมต้องส่งตัวแทนเข้าร่วมเพื่ออธิบายให้ที่ประชุมทราบถึงลักษณะโครงการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และตอบข้อ

ซักถาม การประชุมในระดับชุมชนอาจจะจัดให้ระดับที่กว้างขึ้นได้เพื่อรวมหลายๆ ชุมชนในคราวเดียวกันในกรณีที่มีหลายชุมชนได้รับผลกระทบ

3.2 การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ (Technical hearing) การประชุมระดับนี้เป็นการประชุมสำหรับ โครงการที่มีข้อโต้แย้งในเชิงวิชาการจำเป็นต้องมีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาจากภายนอกมาช่วยอธิบายซักถาม และให้ความเห็นต่อโครงการการประชุม ซึ่งอาจจะจัดในที่สาธารณะทั่วไป ผลการประชุมจะต้องนำเสนอต่อสาธารณะและผู้เข้าร่วมประชุมต้องได้รับทราบผลดังกล่าวด้วย

3.3 การประชาพิจารณ์ (Public hearing) เป็นการประชุมที่มีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผย ไม่มีการปิดบังทั้งฝ่ายเจ้าของโครงการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการ ในการประชุมคณะกรรมการจัดการประชุมจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วม ที่เป็นที่ยอมรับ มีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจนและแจ้งให้ทุกฝ่ายโดยทราบทั่วกัน ซึ่งอาจมาจากการร่วมกันกำหนดขึ้น ทั้งนี้รูปแบบการประชุมไม่ควรจะเป็นทางการมากนัก และไม่เกี่ยวข้องกับนัยของข้อกฎหมายที่จะต้องมีการชี้ขาดเหมือนการตัดสินในทางกฎหมาย การจัดประชุมจึงอาจจัดในหลายวัน และไม่จำเป็นต้องจัดเพียงครั้งเดียวหรือสถานที่เดียวตลอดไป

4. การร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการประชุมแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งในทางปฏิบัติการที่จะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจในประเด็นปัญหาเหล่านั้นไม่สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นได้โดยง่าย อาจจะดำเนินการให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบเลือกตัวแทนเข้าไปเป็นคณะกรรมการใดคณะหนึ่ง ที่มีอำนาจตัดสินใจในฐานะที่เป็นตัวแทนขององค์กรที่ทำหน้าที่เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่ ซึ่งประชาชนจะมีบทบาทชี้แนะการตัดสินใจได้นั้น ต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการพิเศษนั้นๆว่าจะมีการวางน้ำหนักของประชาชนไว้มากน้อยเพียงใด

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม (วันชัย วัฒนศัพท์, 2544) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ 8 ข้อ ดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ หลายครั้งที่กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่แทนวิธีการเดิมที่ได้เคยใช้กันมาในอดีต สาธารณชนมักจะมีข้อมูลที่สำคัญ ซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างในการนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจที่ก่อให้เกิดความแตกต่าง ระหว่างโครงการที่ประสบความสำเร็จและโครงการที่ไม่ประสบความสำเร็จ

2. ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเกิดผลในการยอมรับอย่างสูงต่อการตัดสินใจ โดยกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจนั้นๆ ในกรณีนี้จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ ทำให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่าย ซึ่งโดยทั่วไปค่าใช้จ่ายอาจจะแพงกว่าค่าใช้จ่ายในการทำโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชน

3. สร้างฉันทามติ (Consensus building) การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาวเพราะเกิดจากการตัดสินใจร่วมกัน

4. เพิ่มความง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ การมีส่วนร่วมทำให้คนเรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจและเมื่อได้ร่วมตัดสินใจแล้ว คนเราย่อมต้องการที่จะเห็นสิ่งนั้น นำไปปฏิบัติได้ ซึ่งกลุ่มปัจเจกชน อาจจะรู้สึกกระตือรือร้นในการที่จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5. หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีที่ร้ายแรงที่สุดที่สามารถเกิดขึ้นได้จากกระบวนการมีส่วนร่วมคือ ก่อให้เกิดโอกาสที่คู่กรณีจะแสดงความต้องการของกลุ่ม สามารถลดการเผชิญหน้าอย่าง รุนแรงที่อาจจะเป็นไปได้

6. ดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมวิถีทางที่นำไปสู่ความชอบธรรม ซึ่งการดำรงอยู่ของความชอบธรรม จะต้องใช้กระบวนการที่มีความโปร่งใส น่าเชื่อถือต่อสาธารณชน ซึ่งคือการให้สาธารณชนมีส่วนร่วม

7. คาดคะเนความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชน

8. พัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน ซึ่งสิ่งสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือการให้การศึกษาต่อสาธารณชนที่ดีขึ้น และการมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นเวทีการฝึกที่มีประสิทธิภาพเพื่อแสดงศักยภาพการเป็นผู้นำท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือองค์กร ในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการมีส่วนร่วม จะเกี่ยวข้องกับกระบวนการให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา โดยมีการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันในกลุ่มแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของการมีส่วนร่วม แบ่งกรณีการมีส่วนร่วมเป็น 3 ประเภทคือ (พระมหาสุนทร ปุญญา, 2556)

1. การมีส่วนร่วมในระดับแนวนอน (Horizontal forms of participation) เป็นการมีส่วนร่วมแบบดั้งเดิม ที่กำหนดโดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือพฤติกรรมทางการเมืองเช่น การเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียง การแนะนำชักชวนการมีส่วนร่วมแบบนี้ ประชาชนจะเข้ามามีส่วนในความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจต่างๆ

2. การมีส่วนร่วมในแนวตั้ง (Vertical forms of participation) เกิดในช่วงต่อจากแบบที่ 1 การมีส่วนร่วมในแนวตั้ง เป็นการที่ประชาชนมีความสัมพันธ์ในเรื่องต่างๆ กับผู้นำ/เจ้าหน้าที่ เพื่อได้รับผลประโยชน์จากกันและกัน

3. การมีส่วนร่วมในการบริหาร (Participation in administrative process) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นทั้งในแนวนอนและในแนวตั้ง อาจเป็นการออกแบบของกิจกรรม ที่กลุ่มผลประโยชน์จะต้องมีการกำหนดการตัดสินใจในการบริหารหรือแลกเปลี่ยนร่วมกัน แต่มีการเข้าไปร่วมมากกว่า 2 แบบข้างต้น เช่น

3.1 ร่วมศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมทั้งหาความต้องการของชุมชน

3.2 ร่วมคิดหาสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อหาวิธีการใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน

3.3 ร่วมวางแผนนโยบาย แผนงานหรือ โครงการหรือกิจกรรมแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของชุมชน

3.4 ร่วมการตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

3.5 ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ

3.6 ร่วมการลงทุนในกิจกรรมหรือโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถ

มิตินการมีส่วนร่วมประกอบด้วยประเด็นคำถามดังนี้

1. มีส่วนร่วมอะไรบ้าง (What) แบ่งเป็น

1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)

1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation)

1.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits)

1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

2. มีส่วนร่วมกับใครบ้าง (Whose) ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน กับผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่จากบริษัท เป็นต้น ทั้งนี้ให้พิจารณาไปถึงคุณลักษณะทางประชากรสังคม และเศรษฐกิจของผู้เข้ามีส่วนร่วมด้วย เช่น เรื่องอายุ เพศ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา ระดับชั้นทางสังคม อาชีพ ระดับรายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย

3. มีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง (How) โดยพิจารณาจาก

3.1 การมีส่วนร่วมเกิดจากเบื้องบนหรือเบื้องล่าง

3.2 ถูกบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรมหรือแรงจูงใจ

3.3 โครงสร้างชุมชน

3.4 ช่องทางการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้น

- การมีส่วนร่วมโดยผ่านปัจเจกชนหรือผ่านกลุ่ม
- การมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อม (ผ่านตัวแทน)
- การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ

3.5 ระยะเวลา (Duration) ความต่อเนื่องของกิจกรรม

3.6 ขอบข่าย (Scope) ความครอบคลุมของกิจกรรม

3.7 ผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วม

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรม มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน กล่าวคือ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดอันดับความสำคัญของปัญหา ตั้งเป้าหมาย กำหนดวิธีติดตามประเมินผล โดย ต้องตัดสินใจด้วยตนเอง
2. การดำเนินกิจกรรมประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
3. การใช้ประโยชน์ ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม
4. การได้รับประโยชน์ประชาชนต้องได้รับผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่าเทียมกันซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวสังคมหรือในรูปวัตถุก็ได้

พื้นฐานของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนามี 4 ประการ ดังนี้

1. ประชาชนต้องมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ
2. ประชาชนต้องมีความพร้อมเข้ามีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและทางกายภาพ ที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม
3. ประชาชนจะต้องมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนต้องมีความเต็มใจเห็นประโยชน์ในการเข้าร่วม มิใช่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วม
4. ประชาชนต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีโอกาสที่จะเข้าร่วม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในการตัดสินใจและกำหนดกิจกรรมพัฒนาที่ต้องการในระดับที่เหมาะสม

ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศไทย (พระมหาสุทนต์ ปุญญา, 2556)

ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกิจการสาธารณะของประเทศไทย อาจกล่าวได้ว่าเกิดจากเหตุปัจจัยที่สำคัญ ดังนี้

1. ประชาชนยังขาดความตระหนักในการมีส่วนร่วม ซึ่งหมายถึง ความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงในสิทธิและบทบาทหน้าที่ของตนเองและจิตสำนึก ความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งแต่ละบุคคลอาจมองการบริหารกิจการสาธารณะในลักษณะที่ว่า มิใช่บทบาทหน้าที่ของตน หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรต่างๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบจัดการให้กับประชาชน หรืออีกประเด็นหนึ่งคือประชาชนอาจมองว่า ตนเองมิได้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง กับการเข้าไปมีส่วนร่วม

2. ระบบราชการเดิม ที่ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม ซึ่งระบบอุปถัมภ์เป็นอุปสรรคที่สำคัญขัดขวางการมีส่วนร่วมของประชาชน อีกทั้งระบบราชการยังไม่กระจายอำนาจให้แก่ประชาชนอย่างแท้จริง รวมทั้งเจ้าหน้าที่มองว่าประชาชนเป็นเพียงผู้รับผลประโยชน์ การเข้ามามีส่วนร่วมอาจทำให้งานล่าช้าไม่ทันการ

3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์โดยปราศจากความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง หรือเป็นการมีส่วนร่วมเพราะอิทธิพลของปัจจัยแทรกซ้อนอื่นๆ เช่น การซื้อสิทธิขายเสียง

4. การมีส่วนร่วมอย่างไม่มีระบบ เป็นพฤติกรรมการมีส่วนร่วมที่ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงทำลายความสงบสุขของสังคมและพัฒนาการทางการเมือง

3. แนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์

3.1 แนวคิดการรณรงค์ทางการสื่อสาร

การรณรงค์ทางการสื่อสารเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการส่งเสริมความรู้ สร้างหรือปรับเปลี่ยนทัศนคติ เพื่อนำไปสู่การสร้างแนวโน้มในการปฏิบัติ หรือทำให้เกิดพฤติกรรมตามที่คาดหวังจากการรณรงค์การสื่อสาร ทั้งนี้การรณรงค์ทางการสื่อสารนั้นสามารถจัดทำได้หลากหลายจุดประสงค์ ไม่ว่าจะเป็นการมุ่งหวังผลเพื่อการกระตุ้นพฤติกรรมการ เช่น ซื้อในตราสินค้า หรือการมุ่งรณรงค์เพื่อประโยชน์ของสังคม หรือประชาชนในรูปแบบต่างๆ

การสื่อสารเพื่อการรณรงค์นั้น มีสาเหตุในการสื่อสารเพื่อให้การรณรงค์นั้นให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เนื่องจาก

1. ปริมาณข้อมูลข่าวสารที่มากมาย (Information Overload) ปัจจุบันมีการส่งถ่ายข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่างๆอย่างมากมาย ทำให้ผู้รับสารไม่สามารถบริโภคข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นได้หมด ดังนั้นการที่จะทำให้ผู้รับสารกลุ่มเป้าหมายเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารนั้น จึงต้องอาศัยกลยุทธ์ในการนำเสนอข่าวสาร เพื่อสร้างจุดดึงดูดให้ผู้รับสารมีความสนใจที่จะเลือกเปิดรับข่าวสารจากการรณรงค์ได้

2. ลักษณะปกป้องตนเองของมนุษย์ (Self-defense) มนุษย์มักไม่ชอบสถานการณ์หรือสิ่งที่ยึดแย้งกับตนเอง ทั้งในด้านความรู้ ความเชื่อ เจตคติ และทัศนคติ ดังนั้นการรณรงค์จึงช่วยในการสร้างกลวิธีในการสื่อสารที่ออกแบบเฉพาะเจาะจง ทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย

3. ความแตกต่างด้านประชากรศาสตร์ เช่น เพศ อายุ อาชีพ รายได้ สังคม ศาสนา การศึกษาที่แตกต่างกัน ทำให้ความสนใจ ทัศนคติ พฤติกรรมแตกต่างกัน ทั้งนี้การเลือกสาร กลวิธีในการสื่อสารจะต้องมีความแตกต่างกัน เพื่อให้ผู้รับสารเกิดความสนใจในตัวสาร เพื่อให้สามารถโน้มน้าว และบรรลุวัตถุประสงค์ของการรณรงค์ได้

4. ข่าวสารถูกจัดในตำแหน่งที่เหมาะสม (Positioning) การรณรงค์นั้นสามารถสร้างสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถสร้างจุดสนใจ เว้าวอน จูงใจ ได้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม การรณรงค์จึงเป็นการสร้างสื่อและข่าวสารได้ตรงเป้าหมาย ข่าวสารนั้นจึงได้รับความสนใจ

5. การใช้สื่อที่หลากหลายและใช้สื่อหลายชนิดเสริมกันอย่างเหมาะสม เหมาะเจาะ การรณรงค์นั้นมีการผสมผสานสื่อหลากหลายประเภทด้วยกัน ทำให้สื่อแต่ละประเภท ทำหน้าที่รณรงค์ในลักษณะบูรณาการและช่วยให้การรณรงค์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6. การแลกเปลี่ยนข่าวสารที่เหมาะสมในการรณรงค์นั้น เปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายได้มีส่วนร่วมและประสานแลกเปลี่ยนข่าวสารตามจังหวะอย่างสอดคล้องเหมาะสม ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมประสบความสำเร็จ

7. การจัดกิจกรรมอย่างจริงจัง ในการรณรงค์นั้น มักจะมีการจัดกิจกรรมการรณรงค์เพื่อกระตุ้นเตือนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งทำให้กลุ่มเป้าหมายได้ตระหนัก และกระตือรือร้นเข้ามามีส่วนร่วมในการรณรงค์ได้

8. การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในระยะสั้น ในการรณรงค์ จะช่วยเร่งรัดความสำเร็จให้เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ว่าการส่งข่าวสารอื่นๆ

3.2 หลักการพื้นฐานของการรณรงค์

การรณรงค์ทางการสื่อสารประกอบด้วยหลักการพื้นฐานในการวางแผน ดังนี้

3.2.1 ประเมินความต้องการ เป้าประสงค์ และความสามารถในการตอบสนองของผู้รับสารกลุ่มเป้าหมาย

3.2.2 วางแผนการรณรงค์และการผลิตสื่ออย่างมีระบบซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1) การวางแผนเป้าหมายประสงค์ทางการสื่อสาร (Communication Goals) เกี่ยวกับระดับผลกระทบของเนื้อหาที่ต้องการให้เกิดขึ้น โดยพิจารณาถึงการตอบสนองทางด้านการสื่อสารที่ผู้ส่งสารในการรณรงค์ต้องการให้เกิดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

- องค์ประกอบด้านความรู้คิด (Cognition) ได้แก่ ความสนใจและตั้งใจในการรับสาร (Attention) กระจ่างตระหนักรู้ (Awareness) ความเข้าใจ (Comprehension) และการเรียนรู้ (Learning)

- องค์ประกอบด้านเจตคติ (Affection) กล่าวคือ เกี่ยวข้องกับความสนใจ (Interest) การประเมิน (Evaluation) ทศนคติ (Attitude) ความรู้สึก (Feeling) ความเชื่อ (Conviction) และการคล้อยตาม (Yielding)

- องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Conation) ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องความตั้งใจหรือเจตนา (Intention) พฤติกรรม (Behavior) และการลงมือกระทำ

2) กลยุทธ์สาร (Message Strategy) สารเป็นสิ่งที่ช่วยในการโน้มน้าวใจ เพื่อให้ผู้รับสารปรับเปลี่ยนทัศนคติ หรือพฤติกรรมตามเป้าประสงค์ของการรณรงค์ ทั้งนี้สารที่มีประสิทธิภาพนั้นมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- ความถี่ (Frequency) ในการนำเสนอจะมีประสิทธิภาพมากในการโน้มน้าวต่างๆ ไม่ว่าเนื้อหาของสารจะน่าสนใจหรือไม่ หากมีการนำเสนอบ่อยครั้ง ก็จะส่งผลให้ผู้รับสารสามารถจดจำเนื้อหาของสารได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ในการส่งสารนั้นจะต้องใช้อัตราการส่งสารและการย้ำเตือนเป็นระยะ โดยนำเสนออย่างต่อเนื่อง เพื่อย้ำเตือนให้ผู้รับสารไม่ลืมสารที่ต้องการรณรงค์ แต่ข้อจำกัดในการใช้ความถี่ของการส่งสารคือ จะต้องส่งสารอย่างในความถี่ที่เหมาะสม หากนำเสนอสารที่มีความถี่สูงเกินไปก็อาจจะทำให้เกิดผลประทบแบบย้อนกลับ คือ ทำให้ผู้รับสารเกิดความเบื่อหน่าย ดังนั้นการนำเสนอสารจึงต้องพิจารณาในเรื่องการใช้ความถี่ให้มีความเหมาะสม และเลือกเวลาในการนำเสนอให้เหมาะสมกับพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้รับสาร และนำเสนอในช่วงเวลาที่ผู้รับสารสนใจ

- รูปแบบ (Style) การนำเสนอในรูปแบบต่างๆ เช่น การใช้เพลงประกอบ การใช้อารมณ์ขัน หรือมีรูปแบบที่เข้าใจง่าย จะทำให้ผู้รับสารเกิดความสนใจ รูปแบบของสารไม่มีรูปแบบที่ตายตัว แต่การใช้รูปแบบที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องจัดเนื้อหาในรูปแบบให้เข้าใจง่าย ไม่ต้องตีความมากเกินไป ซึ่งจะทำให้เกิดการเข้าใจในเนื้อหาที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และตรงตามเนื้อหาที่ต้องการรณรงค์ไปสู่ผู้รับสาร

3) ช่องทางการแพร่กระจาย (Message Distribution) การเลือกช่องทางในการกระจายข่าวสาร ต้องเลือกจากคุณสมบัติที่ดีของสื่อแต่ละประเภท เพื่อช่วยในการนำเสนอสารให้มีประสิทธิภาพ เช่น สื่อโทรทัศน์เหมาะสำหรับการนำเสนอเพื่อให้เห็นภาพสถานการณ์และสามารถกระจายสารได้อย่างรวดเร็วกว้างขวาง สื่ออินเทอร์เน็ตสามารถใช้ส่งสารได้ในปริมาณมาก

และราคาถูกรวมถึงสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ใช้งานบนอินเทอร์เน็ตได้เป็นอย่างดี สามารถนำเสนอภาพ เสียง และข้อความได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

การใช้ข้อดีต่างๆ ของสื่อในการกระจายข่าวสารนั้น จะเป็นประโยชน์ในการ สร้างจุดสัมผัสให้กับผู้รับสาร ได้สูง และทำให้การรณรงค์มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.2.3 การประเมินผลอย่างต่อเนื่อง การรณรงค์การสื่อสารนั้นจำเป็นต้องมีการ ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยประเมินตั้งแต่การเริ่มรณรงค์ ระหว่างการรณรงค์ และหลังจาก การรณรงค์สิ้นสุดเพื่อนำผลการประเมินความสำเร็จ ข้อผิดพลาดต่างๆ มาใช้เป็นแนวทางใน การปรับปรุงแก้ไขต่อไป

3.2.4 บทบาทของสื่อมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นสื่อกลาง ในการสื่อสารเนื้อหาและกิจกรรมต่างๆ ในการรณรงค์ไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง

3.2.5 การเลือกสื่อให้เหมาะสมกับพฤติกรรมการใช้สื่อของกลุ่มเป้าหมาย โดยพิจารณาจากพฤติกรรมการใช้สื่อผ่านสื่อต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

3.3 กลยุทธ์การสื่อสาร

ประกอบด้วย

กลยุทธ์ด้านสาร โดยใช้แนวทางเชิงลบ

- การใช้ความน่ากลัว
- การใช้บุคคล/กลุ่มบุคคล ทำหน้าที่ชักเตือนกลุ่มเป้าหมาย
- การนำเสนอข้อเท็จจริง

กลยุทธ์ด้านสาร โดยใช้แนวทางเชิงบวก

- การให้กำลังใจ
- การเน้นความทันสมัย ทันเหตุการณ์
- การเน้นความสะอาด หุ สะอาดตา
- เลี่ยงการตำหนิ แต่ประกาศเชื่อเชิญให้ทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์
- การนำเสนอภาพพฤติกรรมที่พึงประสงค์โดยคนมีชื่อเสียง
- การสร้างอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ สัญลักษณ์ร่วม
- การต่อยอดความสำคัญของ “ชุมชนเข้มแข็ง”
- การให้ข้อมูล 2 ด้าน

กลยุทธ์ด้านสื่อ แนวทางเชิงลบ

- การนำเสนอประสบการณ์ตรงในการเผชิญปัญหา
- การใช้บุคคลที่น่าเชื่อถือทำหน้าที่สื่อสารกับสาธารณชน

- การสร้างแรงกดดันผ่านกลุ่มแนวร่วม

กลยุทธ์ด้านสื่อ แนวทางเชิงบวก

- การจัดกิจกรรมทางเลือก

- แนวทางอื่นๆ

- การเลือกนำเสนอประเด็นให้สอดคล้องกับบุคลิกของสื่อมวลชนและความสนใจ

ของสังคม

- การวางตนให้พร้อมที่จะให้ข่าวเสมอ

3.4 ปัจจัยของการรณรงค์การสื่อสารให้ประสบความสำเร็จ

การรณรงค์การสื่อสารต้องอาศัยปัจจัยและองค์ประกอบต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ ได้แก่

1. บทบาทของสื่อมวลชน คือ เรื่องของการสร้างความตระหนักรู้ถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากสิ่งทีรณรงค์ ซึ่งทำให้เกิดการรับรู้ได้รวดเร็ว สามารถกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมและเป็นการกำหนดวาระให้กับสาธารณชนได้

2. บทบาทการสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นเครื่องมือที่สามารถใจได้สูงกว่าสื่อมวลชน โดยอาศัยสื่อบุคคลที่แวดล้อมกับกลุ่มผู้รับสารเป้าหมาย (Peer Group) หรือผ่านทางเครือข่ายสังคม ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อชุมชนที่แวดล้อมตัวผู้รับสาร เนื่องจากกลุ่มนี้มีผลต่อการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือสามารถรักษาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่างๆ ให้คงอยู่ได้

3. แหล่งสารและสื่อ ในการใช้สื่อเป็นเครื่องมือต้องเลือกใช้ให้ตรงกับวัตถุประสงค์และตรงกับเป้าหมายของการรณรงค์ทางการสื่อสาร นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร และเลือกสื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ให้ตรงกับพฤติกรรมการบริโภคสื่อของผู้รับสารซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายด้วย

4. การประเมิน ในการรณรงค์ทางการสื่อสารต้องอาศัยการทำวิจัยเพื่อประเมินบริบทสิ่งรอบข้าง เช่น เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ซึ่งมีผลต่อการเปิดรับสารของกลุ่มผู้รับสาร และต้องประเมินข่าวสารที่นำมาเผยแพร่ก่อนการรณรงค์จริงว่าสารนั้นมีความชัดเจนมากน้อยแค่ไหน ถูกต้องเพียงใด และสามารถสื่อสารได้ตรงประเด็นตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ในการรณรงค์หรือไม่

5. การเลือกข่าวสารและการดึงดูดใจที่ถูกต้อง คือ การดึงจุดแว่วอน จุดสนใจมาใช้ในการสร้างสารให้เหมาะสมกับเนื้อหาและรูปแบบที่จะนำเสนอ เพื่อให้สามารถสร้างผลกระทบกับผู้รับสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน วัตถุประสงค์ในการรณรงค์ทางการสื่อสารจะต้องสอดคล้องกับปัญหาและช่วยในการแก้ปัญหาได้

7. ช่วงเวลา ความสอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรม การรณรงค์นั้นต้องใช้จังหวะ และเวลาที่เหมาะสมในการที่จะสื่อสารออกไป โดยเนื้อหาที่รณรงค์นั้นต้องไม่ขัดกับวัฒนธรรม ธรรมเนียมประเพณี ศาสนาหรือสังคมในช่วงเวลานั้น จึงจะทำให้การรณรงค์ได้รับการยอมรับและสามารถสร้างผลกระทบกับผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการขยะ

ความหมาย ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ให้ความหมายของคำว่า “ขยะมูลฝอย” หรือ “มูลฝอย” ไว้ว่า หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะใส่อาหาร ถ้ำ มูลสัตว์ หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น ในขณะที่ (กรมควบคุมมลพิษ , 2548) ได้อธิบายไว้ว่า ขยะหรือมูลฝอย (Solid waste) คือ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถ้ำ มูลสัตว์ ซากสัตว์หรือสิ่งอื่นใด ที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น และหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษ หรืออันตรายจากชุมชนหรือคร้วเรือน ยกเว้นวัสดุที่ไม่ใช้แล้วของโรงงานซึ่งมีลักษณะและคุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน จึงสรุปได้ว่า ขยะ หรือ มูลฝอย หรือมูลฝอยชุมชน เป็นคำที่มีความหมายเดียวกัน โดยหมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถ้ำ มูลสัตว์ ซากสัตว์หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น รวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษ หรืออันตรายจากชุมชนหรือคร้วเรือน ยกเว้นมูลฝอย ที่มีลักษณะและคุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

ประเภทของขยะมูลฝอย (สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย, 2555) ได้จัดแบ่งประเภทของขยะมูลฝอยชุมชนออกตามลักษณะทางกายภาพได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. ขยะย่อยสลาย (Compostable waste) หรือ มูลฝอยย่อยสลายคือ ขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาหมักทำปุ๋ยได้ เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ เศษเนื้อสัตว์ เป็นต้น แต่จะไม่รวมถึงซากหรือเศษของพืช ผัก ผลไม้ หรือสัตว์ที่เกิดจากการทดลองในห้องปฏิบัติการ โดยที่ขยะย่อยสลายนี้เป็นขยะที่พบมากที่สุด คือ พบมากถึง 64% ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ

ที่มา : สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย (2555)

ภาพที่ 2.1 แสดงลักษณะขยะย่อยสลาย

2. ขยะรีไซเคิล (Recyclable waste) หรือ มูลฝอยที่ยังใช้ได้ คือ ของเสียบรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุเหลือใช้ ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ เช่น แก้ว กระดาษ เศษพลาสติก กล่องเครื่องดื่ม แบบ UHT กระป๋องเครื่องดื่ม เศษโลหะ อะลูมิเนียม ยางรถยนต์ เป็นต้น สำหรับขยะรีไซเคิลนี้เป็นขยะ ที่พบมากเป็นอันดับที่ 2 ในกองขยะ กล่าวคือ พบประมาณ 30% ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ

ที่มา : สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย (2555)

ภาพที่ 2.2 แสดงลักษณะรีไซเคิล

3. ขยะอันตราย (Hazardous waste) หรือ มูลฝอยอันตราย คือ ขยะที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนวัตถุอันตรายชนิดต่างๆ ซึ่งได้แก่ วัตถุระเบิด วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกรมมันตรังสี วัตถุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิด การระคายเคือง วัตถุอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิด

อันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล้อม เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดฟลูออเรสเซนต์ แบตเตอรี่ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ภาชนะ บรรจุสารกำจัดศัตรูพืช กระป๋องสเปรย์บรรจุสีหรือสารเคมี เป็นต้น ขยะอันตรายนี้เป็นขยะที่มักจะพบได้น้อยที่สุด กล่าวคือ พบประมาณเพียง 3% ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ

ที่มา : สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย (2555)

ภาพที่ 2.3 แสดงลักษณะขยะอันตราย

4. ขยะทั่วไป (General waste) หรือ มูลฝอยทั่วไป คือ ขยะประเภทอื่นนอกเหนือจาก ขยะย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย มีลักษณะที่ย่อยสลายยากและไม่คุ้มค่า สำหรับการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น ห่อพลาสติกใส่ขนม ถุงพลาสติกบรรจุผงซักฟอก พลาสติกห่อลูกอม ของบะหมี่ กิ่งสำเภารูป ถุงพลาสติกเบื้อนเศษอาหาร โฟมเบื้อนอาหาร ฟิล์มเบื้อนอาหาร เป็นต้น สำหรับขยะทั่วไปนี้ เป็นขยะที่มีปริมาณใกล้เคียงกับขยะอันตราย กล่าวคือ จะพบประมาณ 3% ของปริมาณขยะทั้งหมดใน กองขยะ

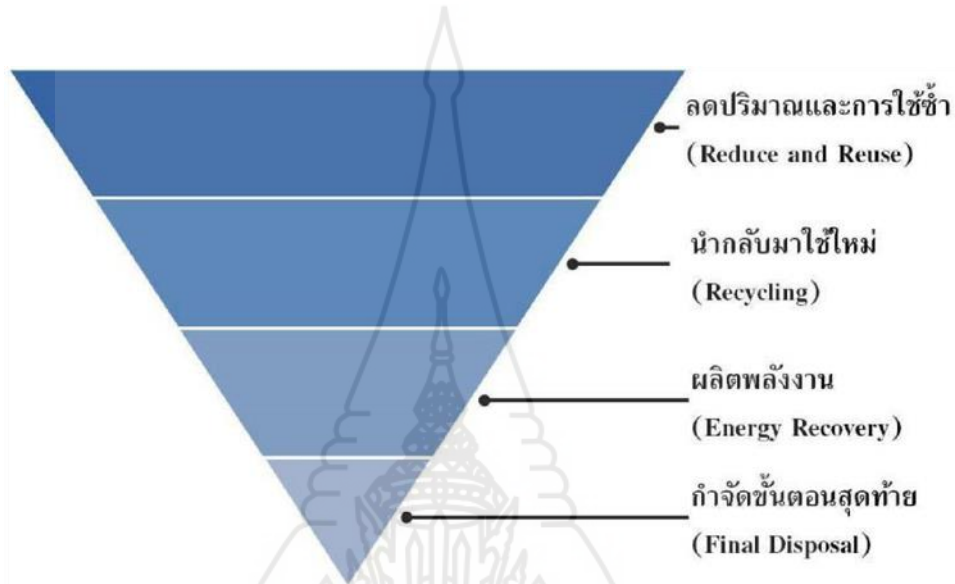

ที่มา : สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย (2555)

ภาพที่ 2.4 แสดงลักษณะของขยะทั่วไป

หลักการในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน (พีริยุดม วรรณพฤษ, 2555)

USEPA (1989) กล่าวถึง องค์ประกอบของการจัดการขยะมูลฝอย ไว้ว่าการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยนั้น สามารถแบ่งหลักการในการดำเนินการ ออกเป็น ส่วนสำคัญ 4 ส่วน ตามลำดับความสำคัญได้แก่ (1) การลดปริมาณขยะจากแหล่งกำเนิด (2) การนำกลับมาใช้ประโยชน์ (3) การกำจัดด้วยวิธีเผา และ (4) การฝังกลบ

ที่มา : พีริยุดม วรรณพฤษ (2555, น. 10)

ภาพที่ 2.5 ลำดับความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอย

ทั้งนี้การลดการเกิดขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดและการใช้ซ้ำ มีความหมายครอบคลุมการลดทั้งปริมาณและระดับความเป็นพิษ (Toxicity) ของขยะมูลฝอย การลดปริมาณที่แหล่งกำเนิดเกิดขึ้นได้ ด้วยการออกแบบ การผลิตและการใช้บรรจุภัณฑ์จากวัสดุที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษและมีปริมาณน้อยหรือ สามารถใช้ซ้ำได้ นอกจากนั้นการนำกลับมาแปรรูปเพื่อใช้ประโยชน์จะรวมถึงการนำเอาขยะอินทรีย์มา แปรรูปเป็นปุ๋ยคอก สำหรับการกำจัดด้วยวิธีเผานั้นเหมาะสมสำหรับท้องถิ่นที่มีขยะมูลฝอยที่ไม่สามารถนำกลับไปใช้ประโยชน์ปริมาณมากๆ และในขั้นตอนสุดท้ายของการจัดการขยะมูลฝอยแบบบูรณาการ คือ การฝังกลบ ซึ่งแม้จะมีลำดับความสำคัญน้อยที่สุด แต่การฝังกลบยังคงมีความจำเป็นสำหรับการกำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้อีก เช่น เศษวัสดุจากการก่อสร้างหรือถ้ำจากการเผาและ ขยะมูลฝอยส่วนที่เหลือจากขั้นตอนอื่นๆ

วิธีการในการดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอย (อาณัติ ต๊ะปิ่นตา, 2553)

ขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะจากการดำเนินชีวิตประจำวันนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบตั้งแต่กระบวนการเกิดขยะที่แหล่งกำเนิด ไปจนถึงการนำไปกำจัดหรือทำลายยังสถานที่ฝังกลบ

รายละเอียดขั้นตอนวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยชุมชน มี 6 ขั้นตอนดังนี้ 1) การลดและการคัดแยก ณ แหล่งกำเนิด การดำเนินการกับขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากแหล่งกำเนิดต่างๆ อันได้แก่ บ้านเรือน อาคารสำนักงาน สถานศึกษา ห้างร้าน ตลอดจนสถานที่สาธารณะทั่วไป เพื่อรอการเก็บขน การรวบรวม และการนำไปกำจัดทำลายจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งในการดำเนินการกับขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ที่เป็นเจ้าของบ้านเรือนหรืออาคารสถานที่ต่างๆ โดยมีหลักการในการ จัดการแบ่งออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ

1. การลดขยะ ณ แหล่งกำเนิด (Source reduction) เพื่อให้มี ปริมาณขยะที่จะต้องนำไปกำจัดหรือทำลายให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ และการคัดแยกขยะ (Waste separation) ซึ่งถือเป็นมาตรการสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การจัดการขยะในขั้นตอนต่อไปเป็นไป อย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. การเก็บรวบรวม การเก็บขนขยะมูลฝอยที่ถูกทิ้งไว้ในภาชนะรองรับขยะซึ่งวางไว้ตามสถานที่ต่างๆ อันได้แก่ บริเวณที่พักอาศัย สถาบันการศึกษา ตลาดสด ป้ายรถโดยสารประจำทาง และสวนสาธารณะ ฯลฯ เพื่อนำมา รวบรวมไว้ยังจุดพักขยะก่อน แล้วจึงทำการขนถ่ายใส่รถเก็บขยะ เพื่อที่จะขนส่งต่อไปยังสถานที่ฝังกลบ สำหรับขยะที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีก แต่หากเป็นขยะรีไซเคิลที่ได้มีการคัดแยกไว้ใน ภาชนะรองรับขยะตามที่กล่าวมาแล้ว ขยะเหล่านี้ก็จะถูกรวบรวมและส่งไปแปรรูปเพื่อนำกลับมา ใช้ประโยชน์ใหม่ต่อไป การเก็บรวบรวมขยะเป็นหน้าที่ตามบทบัญญัติของกฎหมายซึ่งกำหนดให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบ ดังนั้น หน่วยงานดังกล่าวจะต้องมีการวางระบบและแบบแผนในการเก็บรวบรวมขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละวันอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อมิให้มีขยะตกค้างอยู่ตามสถานที่ต่างๆ ในปริมาณมากและนานเกินไป

3. การเก็บกัก ขยะมูลฝอยเมื่อถูกเก็บรวบรวมจากภาชนะรองรับที่อยู่ตามแหล่งกำเนิดต่างๆ แล้ว ก็จะถูกขนถ่ายโดยรถเก็บขนขยะเพื่อนำไปกำจัดทำลายยังสถานที่ฝังกลบให้เร็วที่สุดเพื่อป้องกันการเน่าเหม็น ของขยะ รวมทั้งเพื่อให้มีขยะตกค้างอยู่ตามสถานที่ต่างๆ ให้น้อยที่สุดด้วย ดังนั้นขยะมูลฝอยเหล่านี้ จึงไม่จำเป็นต้องมีการเก็บกัก ณ จุดใดจุดหนึ่งก่อนนำไปกำจัดหรือทำลาย ยกเว้นในส่วนของขยะ อันตรายหรือของเสียอันตรายต่างๆ เท่านั้น จะต้องทำการเก็บกักให้มีจำนวน มากพอ ก่อนส่งไปกำจัด อย่างถูกวิธีและปลอดภัย

4. การขนส่ง การนำขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมจากแหล่งกำเนิดต่างๆ ภายในชุมชนถ่ายไปยังสถานที่ ฝังกลบซึ่งตั้งห่างออกไปไกลจากชุมชนหรืออาจเป็นการขนถ่ายขยะไปสู่ขบวนการแปรสภาพเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่อีก ในการขนส่งขยะมูลฝอยไปยังสถานที่ฝังกลบนั้นจะเกิดขึ้นภายหลังการดำเนินการ รวบรวมขยะภายในชุมชนเสร็จสิ้นแล้ว โดยระยะเวลาที่ใช้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระยะทางระหว่าง ชุมชนไปยังที่ตั้งของสถานที่ฝังกลบ ซึ่งมีผลต่อจำนวนเที่ยวของการขนส่งขยะในแต่ละวันด้วย

5. การแปรสภาพ วิธีการที่จะทำให้ขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมจากชุมชนอยู่ในสภาพที่เกิดความสะดวกต่อการเก็บขนไปกำจัดทำลายหรือนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการแปรสภาพขยะจะมีอยู่ด้วยกัน 3 ประการดังนี้ คือ

5.1 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการขยะ โดยการอัดขยะให้เป็นก้อน หรือเป็นก้อนๆ ซึ่งจะช่วยลดพื้นที่ในการเก็บขนขยะและลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งไปยังสถานที่ฝังกลบให้น้อยลง

5.2 เพื่อนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่อีก

5.3 เพื่อนำผลผลิตที่เกิดจากกระบวนการ แปรสภาพมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ตัวอย่างเช่น เมื่อทำการแปรสภาพขยะด้วยการย่อยสลายทางชีวภาพแล้วก็จะได้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยอินทรีย์มาใช้ในการเพาะปลูก หรือทำการย่อยสลายขยะทางชีวภาพ เพื่อให้ได้ก๊าซมีเทนมาใช้เป็นเชื้อเพลิงในด้านต่างๆ เช่น การหุงต้ม การปั่นกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

6. การกำจัดหรือทำลาย การกำจัดหรือทำลาย (disposal) ถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอย ซึ่งเมื่อมีการดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ ตามที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับแล้ว

กฎหมาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับขยะมูลฝอย ได้รับการบัญญัติไว้ในกฎหมายหลายฉบับในลักษณะที่เป็นการแทรกตัวอยู่ในกฎหมายอื่นๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เป็นเพียงส่วนย่อยของกฎหมายนั้นๆ เท่านั้น ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับขยะมูลฝอยและการจัดการขยะมูลฝอยโดยตรง หรือเป็นการเฉพาะในฉบับเดียวกันที่สามารถนำมาใช้ควบคุมป้องกันหรือแก้ไขปัญหามูลฝอยแบบ เบ็ดเสร็จ (พริยุดม วรรณพฤษย์, 2555, น.53)

กฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน เป็นหลักประกอบไปด้วย (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2548, น. 3-1)

- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เนื้อหาของกฎหมายนี้จะครอบคลุมถึงเรื่องการส่งเสริมประชาชนและองค์กรเอกชนให้มีส่วนร่วม

ในการส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การจัดระบบการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมให้ เป็นไปตามหลักการจัดการ คุณภาพสิ่งแวดล้อม กำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

- พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้เกี่ยวข้องในการ จัดการขยะมูลฝอยชุมชนมากที่สุด ทั้งการควบคุมผู้ประกอบการ การรวบรวม การขนส่ง การกำจัด ขยะ มูลฝอย และการกำหนดเกณฑ์ควบคุม เหตุเดือดร้อนรำคาญของส่วนรวมที่เกิดจากกลิ่น แสง รังสี เสียง ความร้อน สารอันตราย ความสิ้นสะอาด ฟุ้ง กระจาย ที่มีผลกระทบต่อมนุษย์และ สิ่งแวดล้อม

- พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ภายใต้พระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย และการรักษา ความสะอาดของบ้านเมือง

- พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ซึ่งในพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้อาคาร สูง หรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษต้องมีการจัดเก็บขยะมูลฝอยโดยวิธีขนลำเลียงหรือทิ้งลงปล่องทิ้ง ขยะมูลฝอย นอกจากนี้ยังมีกฎหมายอื่นๆ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดขยะมูลฝอย ได้แก่ พระราชบัญญัติรักษาคลอง ร.ศ. 121 พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 พระราชบัญญัติ การประมง พ.ศ. 2490 ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 พระราชบัญญัติ ปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 68 (พ.ศ. 2515) เรื่องควบคุมการ จอดเรือในแม่น้ำ ลำคลอง พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติรักษาคลอง ประปา พ.ศ. 2526 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 และมติ คณะรัฐมนตรี เรื่อง แนวทางป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (พริยุดม์ วรณพฤษ์, 2555, น. 53-58)

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในการรักษาความสะอาด

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐธรรมนูญปี 2550 มาตรา 289 และ 290 ได้กำหนด ให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ในการจัดการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่ และตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 โดยองค์กรบริหารส่วนจังหวัด มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอน การกระจายอำนาจให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ในการรับผิดชอบการจัดเก็บ รวบรวม และการจัดขยะมูลฝอยชุมชน โดยจัดให้มีระบบการจัดการขยะมูลฝอยรวมเพื่อรองรับ ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ได้อย่างเพียงพอ นอกจากนั้นแล้วแต่ละจังหวัดมีหน้าที่

ในการจัดทำแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับ จังหวัดแล้วเสนอต่อกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และขอความเห็นชอบจาก คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อของบประมาณ สำหรับการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ ซึ่งเป็นไป ตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

การจัดการขยะมูลฝอยนั้นประกอบไปด้วยกฎหมายต่างๆ (พิริยุตม์ วรรณพฤกษ์, 2555) ดังนี้

- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งมีบทบัญญัติในมาตรา 17 (11) และมาตรา 17 (12) ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีหน้าที่ในการจัดระบบกำจัดขยะมูลฝอยรวมและการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่างๆ และบทบัญญัติในมาตรา 16, 17 และ 18 กำหนดให้ เทศบาลเมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ในการจัดระบบการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การกำจัด ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย

- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 กำหนดอำนาจแก่กรุงเทพมหานครในการดำเนินงานเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดและรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในเขตกรุงเทพมหานครและดูแลรักษาที่สาธารณะตามมาตรา 89 (4) และ (10)

- พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 กฎหมายนี้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีหน้าที่ดำเนินการภายในพื้นที่ของจังหวัด เกี่ยวกับการคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา 45 (7)

- พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 กำหนดให้เป็นหน้าที่ของเทศบาลในการรักษาความสะอาดของถนน ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลตามมาตรา 50 (3) มาตรา 53 (1) และมาตรา 56 (1)

- พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กฎหมายนี้กำหนดให้อำนาจและหน้าที่แก่สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินการรักษาความสะอาดในที่สาธารณะ รวมทั้งการจัดการขยะมูลฝอยภายในพื้นที่ตำบล ตามมาตรา 23 (3)

- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 กฎหมายนี้ให้อำนาจแก่เมืองพัทยาในการดำเนินการรักษาความสะอาด รวมทั้งการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายใน เขตเมืองพัทยา ตามมาตรา 67 (5) และ (6)

ปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย

1. ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ในการจัดสรรงบประมาณสำหรับก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักวิชาการและการจัดหาเครื่องจักรอุปกรณ์ การจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจร แม้ว่าจะมีการศึกษาและวางแผนการดำเนินการไว้ แต่ไม่สามารถดำเนินการได้ในหลายพื้นที่ และบางครั้งได้รับการต่อต้านจากประชาชน

2. ข้อจำกัดในด้านสมรรถนะองค์กร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับเทศบาลขนาดใหญ่มีขีดความสามารถในการจัดการขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นแต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ยังขาดความพร้อมในการบริหารจัดการ การขยะมูลฝอย นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในการรวมกลุ่มพื้นที่เพื่อจัดการ ขยะมูลฝอยแบบรวมศูนย์ โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งไม่สมัครใจเข้าร่วมการรวมกลุ่ม พื้นที่ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เนื่องจากไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในการนำขยะมูลฝอยจากที่อื่น มาทิ้งร่วมกัน และการกำหนดค่าธรรมเนียมในการเก็บขนขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ครอบคลุมทั้งพื้นที่ รวมทั้ง การต่อต้านจากประชาชน

3. ปัญหาด้านการผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติ นโยบายการแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงาน (Waste to Energy) ยังไม่เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และมีข้อจำกัดในการดำเนินการ

4. ปัญหาข้อจำกัดด้านสถานที่ สถานที่กำจัดของเสียอันตรายจากชุมชนยังมีไม่เพียงพอ และมีของเสียอันตรายบางประเภทถูกนำไปคัดแยกรีไซเคิลอย่างไม่ถูกต้อง ขาดมาตรการในการตรวจ ติดตาม เฝ้าระวัง การจัดการวัสดุเหลือใช้ที่ย่อยสลายยากจากโรงงานที่ไม่ได้กำจัดอย่างถูกวิธี นอกจากนี้ สถานที่กำจัดของเสียอันตรายและกากอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกและภาคกลาง ทำให้ ในการขนส่งของเสียอันตรายจากชุมชนจากภูมิภาคอื่นๆ ไปยังสถานที่กำจัดของเสียอันตราย มีต้นทุนสูง และเกิดปัญหาการร้องเรียนจากการดำเนินงานของสถานที่กำจัดของเสียอันตราย

5. ปัญหาผลกระทบของสารเคมีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ภาคชุมชนพบปัญหาสารเคมีอันตรายตกค้างในอาหารและยา เครื่องสำอาง และผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันมีการใช้และกำจัด บำบัดผลิตภัณฑ์หรือวัตถุอันตรายที่ใช้ในบ้านเรือนไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพและปะปนอยู่ในสิ่งแวดล้อม

6. ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ การณรงค์และประชาสัมพันธ์ยังขาดความต่อเนื่อง ทำให้การสร้างตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดยังไม่ครอบคลุม ทุกภาคส่วนทั้งประชาชน ชุมชน และผู้ประกอบการ

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 ตามราย ละเอียดดังต่อไปนี้

1. หน้าที่บังคับหรือหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ ตามมาตรา 67 ซึ่งมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

- 1.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- 1.2 รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ และทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- 1.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- 1.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 1.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 1.6 ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- 1.7 คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 1.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- 1.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณ หรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

2. อำนาจหน้าที่ตามมาตรา 68 ซึ่งมีหน้าที่อาจจัดทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

- 2.1 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- 2.2 ให้มีและบำรุงการ ไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 2.3 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- 2.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
- 2.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรและกิจการสหกรณ์
- 2.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- 2.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- 2.8 การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 2.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 2.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม

2.11 กิจกรรมเกี่ยวกับการพาณิชย์

2.12 การท่องเที่ยว

2.13 การผังเมือง

3. หน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 หมวดที่ 2 มาตรา 16 มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชน ในท้องถิ่นตนเอง ดังนี้

3.1 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

3.2 การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ

3.3 การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ

3.4 การสาธารณสุข โภคและการก่อสร้างอื่นๆ

3.5 การสาธารณสุขการ

3.6 การส่งเสริม การฝึก และการประกอบอาชีพ

3.7 การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน

3.8 การส่งเสริมการท่องเที่ยว

3.9 การจัดการศึกษา

3.10 การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และ

ผู้ด้อยโอกาส

3.11 การบำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของ

ท้องถิ่น

3.12 การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

3.13 การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

3.14 การส่งเสริมกีฬา

3.15 การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน

3.16 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น

3.17 การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

3.18 การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย

3.19 การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล

3.20 การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน

3.21 การควบคุมสัตว์เลี้ยง

3.22 การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์

- 3.23 การรักษาความปลอดภัย
- 3.24 การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่า
- 3.25 การผังเมือง
- 3.26 การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
- 3.27 การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- 3.28 การควบคุมอาคาร
- 3.29 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 3.30 การรักษาความสงบเรียบร้อย
- 3.31 กิจกรรมอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการ

ประกาศกำหนด

4. อำนาจหน้าที่และพันธกิจที่ต้องปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาล

- 4.1 แก้ไขปัญหาความยากจนและกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม
- 4.2 ต้องพัฒนาทุนทางสังคมมีความแข็งแกร่งและยั่งยืน
- 4.3 ต้องเพิ่มสมรรถนะให้ประเทศไทย พร้อมสำหรับการแข่งขัน
- 4.4 การพัฒนาที่ยั่งยืน

5. ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อ.เมือง จ.สกลนคร

5.1 วิสัยทัศน์

“ตำบลโนนหอม บ้านเมืองน่าอยู่ เชิดชูคุณธรรม งามล้ำวัฒนธรรมถิ่นภูไท สะอาดสดใสด้านสิ่งแวดล้อม ก้าวพร้อมเศรษฐกิจพอเพียง หลีกเลียงสิ่งเสพติด คุณภาพชีวิตชีวิตที่ดีงามของประชาชน”

5.2 คำขวัญตำบลโนนหอม

“หนองฮากหมู่บ้าน ร่วมสืบสานประเพณี บุญข้าวใจเดือนสาม สวยล้ำวัฒนธรรมพืชมงคล งามยิ่งใหญ่บุญพระเวส เกษตรกรรมก้าวหน้า กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ชื่อลือเลื่องเนื้อโคขุนงามสมคุดเกาะแก่งหินน้ำพุ่ง”

5.3 สถานที่ตั้ง ตำบลโนนหอมเป็นตำบลที่ตั้งอยู่ในเขตความรับผิดชอบของ อำเภอเมือง

สกลนคร โดยห่างจากอำเภอเมืองสกลนคร ประมาณ 16 กิโลเมตร ทิศเหนือ จดตำบลจิวค่อน, ตำบลดงชน,เหล่าปอแดง,อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ทิศใต้ จดตำบลตองโขบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ, ตำบลเต่างอย อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร ทิศตะวันออก จดตำบลตองโขบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ

จังหวัดสกลนคร ทิศตะวันตก จดตำบลบึงทวาย อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร เนื้อที่ พื้นที่ตำบลโนนหอมทั้งหมดประมาณ 26,250 ไร่ (42 ตารางเมตร)

5.4 หมู่บ้านในเขตรับผิดชอบทั้งหมด 11 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านท่าเยี่ยม หมู่ที่ 1, บ้านโนนหอม หมู่ที่ 2, บ้านไผ่ล้อม หมู่ที่ 3, บ้านห้วยปลาไซ หมู่ที่ 4, บ้านโพธิ์นาไก่ หมู่ที่ 5, บ้านดงต้อง หมู่ที่ 6, บ้านแถมพุง หมู่ที่ 7, บ้านหนองจี่เต่า หมู่ที่ 8, บ้านคำฝักแพว หมู่ที่ 9, บ้านโพธิ์ยางคำ หมู่ที่ 10, บ้านโนนหอมใหม่ หมู่ที่ 11

5.5 จำนวนครัวเรือน 2,419 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 6,985 คน แยกเป็น เพศชาย 3,446 คน เพศหญิง 3,539 คน อาชีพหลัก เกษตรกรรม (ทำนา, ทำสวน)

5.6 การคมนาคม สภาพการคมนาคมถนนบางสายภายในหมู่บ้าน และถนนการเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านบางสายเป็นถนนลูกรัง ในช่วงฤดูร้อนการสัญจรไปมาได้สะดวก แต่จะมีปัญหาเรื่องฝุ่นมาก ฤดูฝนการสัญจรไปมาลำบากเพราะน้ำท่วมผิวการจราจรทำให้ผิวจราจรเป็นหลุมเป็นบ่อ และบางช่วงที่เป็นถนนคอนกรีตยังขาดร่องระบายน้ำ

- มีถนนคอนกรีตภายในหมู่บ้าน 11 หมู่บ้าน (ม.1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11)
- มีถนนลาดยางผ่านหมู่บ้าน 8 หมู่บ้าน (ม. 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 10)

5.7 การโทรคมนาคม

- ที่ทำการไปรษณีย์สาขา 1 แห่ง (บ้านโพธิ์ยางคำ หมู่ที่ 10)
- สถานีโทรคมนาคมอื่นๆ 3 แห่ง (สถานีฐานสำหรับโทรศัพท์เคลื่อนที่)
- มีตู้โทรศัพท์สาธารณะประจำหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน

5.8 การไฟฟ้า

- มีไฟฟ้าใช้ 11 หมู่บ้าน แต่ยังมีบางครัวเรือนที่ขาดไฟฟ้าใช้ คิดเป็น 2%
- ไฟฟ้าสาธารณะประจำหมู่บ้าน 55 ชุด

5.9 แหล่งน้ำธรรมชาติ

- ลำน้ำ, ลำห้วย 13 สาย
- บึง, หนอง 25 แห่ง

5.10 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

- ผาย 8 แห่ง
- บ่อคูดั้งน้ำ 837 แห่ง
- บ่อโยก 30 แห่ง
- ระบบประปาหมู่บ้าน 16 แห่ง

5.11 ป่อขยะ

ป่อขยะตั้งอยู่ที่บ้านคำฝักแพรว หมู่ที่ 9 เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำโนนหอม (ผู้รับผิดชอบบริหารจัดการขยะคือเทศบาลนครสกลนคร) มีพื้นที่จำนวน 163 ไร่ ป่อขยะมีการจัดการขยะด้วยวิธีการฝังกลบเชิงวิศวกรรม (Engineer landfill)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รૂปนัท จุลวงษ์ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเพื่อมุ่งสู่ชุมชนไร้ถัง กรณีศึกษา เทศบาลตำบลพนา อ.พนา จ.อำนาจเจริญ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการขยะมูลฝอยเพื่อมุ่งสู่ชุมชนไร้ถังของเทศบาล ตำบลพนาได้มีแนวทางการดำเนินงานร่วมกับชุมชนภายใต้แนวคิด กระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งจะให้ความสำคัญกับนโยบายของคำว่า ของประชาชน โดยประชาชน และ เพื่อประชาชน การ ที่จะมุ่งสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องคำนึงถึง “การได้ลงมือทำโดยประชาชนและการสร้างปัจจัยเอื้อจากองค์กรภายนอกชุมชน โดยในส่วนของเทศบาลตำบลพนาได้ดำเนินการนั้นมี 5 แนวทาง ดังนี้ แนวทางที่หนึ่ง คือ ลงพื้นที่ในชุมชน แนวทางที่สอง คือ ประชุมประชาคมรับฟังความคิดเห็น แนวทางที่สามคือ รมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ แนวทางที่สี่คือ ประชาคม แต่งตั้งคณะกรรมการ แนวทางที่ห้า คือ จัดอบรมและศึกษาดูงาน และแนวทางสุดท้าย คือ ประเมินผลการ ดำเนินงาน ปัจจัยที่ทำให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยเพื่อมุ่งสู่ชุมชนไร้ถังของเทศบาลตำบลประสบความสำเร็จ มี 6 ปัจจัย ดังนี้ ปัจจัยที่หนึ่ง ผู้บริหารให้อำนาจประชาชนเต็มที่ใน การบริหาร ปัจจัยที่สอง คือ ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็งและ อุทิศตนให้ชุมชน ปัจจัยที่สาม คือ ลักษณะทางสังคมมีความเป็นเครือญาติ ปัจจัยที่สี่คือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนปัจจัยที่ห้า คือ ปฏิบัติและปฏิบัติตามที่ร่วมกันตั้งไว้ ปัจจัยที่หก คือ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง

จิตติมา อุดมศรี (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล ในคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในคลองบางปลากด อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในคลองบางปลากด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ได้แก่ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพครอบครัว การรับรู้ข่าวสาร และระยะเวลาในการอาศัยในพื้นที่ ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นฯ ควรเร่งรัดมาตรการ ส่งเสริมการมี

ส่วนร่วมของประชาชน โดยคำนึงถึงการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อสร้างโอกาสให้กลุ่มประชาชน ที่มีข้อจำกัดในด้านเวลา อาชีพ รายได้ มีโอกาสเข้ามาส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยการสร้างแรงจูงใจ การให้ข้อมูลข่าวสารในทุกรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนรับรู้ในสิทธิ คุณค่า ผลประโยชน์ และมีโอกาสมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น

สยาม จอมเทพมาลา (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหาร จัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วน ตำบลหาง อำเภอมืองระนอง จังหวัดระนอง ผลการศึกษา พบว่า ปัจจุบันมีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยครัวเรือนและชุมชน ซึ่งมีวิธีการดังนี้ 1) การ คัด แยกขยะเพื่อนำไปขาย 2) การนำขยะเปียกไป ใช้เป็น ปุ๋ยคอกน้ำคั้นไม้ 3) การเผา 4) การฝังกลบ 5) การทิ้งขยะลงสถานที่สาธารณะต่างๆ ซึ่งจากวิธีการบริหารจัดการ ขยะดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดปัญหา ต่างๆ ตามมา โดยส่วนใหญ่มีสาเหตุเกิดจากประชาชนขาดจิตสำนึก ขาดความรู้ความเข้าใจ รวมทั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลขาดการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจและขาดการ การจัดการ ขยะที่ดี นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าแนวทางการบริหาร จัดการขยะมูลฝอยในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลหาง นั้นมี ทั้งสิ้น 6 แนวทาง ดังนี้ 1) แนวทางด้านลดปริมาณ การผลิตขยะมูลฝอย 2) แนวทางด้าน การ จัดระบบรีไซเคิลหรือการ รวบรวมเพื่อนำไปสู่การแปรรูป ใหม่ 3) แนวทางการคัดแยกขยะมูลฝอย 4) แนวทางด้าน การ ขนลำเลียง 5) แนวทางด้าน การเผา และ แนวทางด้าน การฝังกลบ

ปภาวรินทร์ นาจำปา (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการ จัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด ผลการศึกษา พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของ เทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดสรุปได้ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการจัดการขยะมูลฝอยในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ใน เป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และอันดับ สุดท้ายคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

เรืองฤทธิ์ กิตติวิทยาพงศ์ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสื่อสาร รณรงค์เพื่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแบบบูรณาการในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความถี่ในการเปิดรับข่าวสาร การรณรงค์ในระดับน้อย สภาพ ปัญหาจากเทศบาล ประชาชน และชุมชนมีการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแบบบูรณาการในระดับ ปานกลาง ภาพรวมการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแบบบูรณาการในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความรู้ ในระดับมาก ทักษะคิดในระดับเห็นด้วยมาก การรณรงค์ ความถี่จากสื่อประชาสัมพันธ์เทศบาลมี ความสัมพันธ์กับทัศนคติและพฤติกรรมส่วนความสัมพันธภาพ ปัญหา ความรู้ ทักษะคิดและ

พฤติกรรม การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแบบบูรณาการในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังพบว่าท้องถิ่นเทศบาลมีนโยบายและแนวทางการสื่อสารณรงค์เพื่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแบบบูรณาการในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้สื่อณรงค์เพื่อการเข้าถึง โน้มน้าวใจและการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างครบวงจร

จากการที่ได้ศึกษางานข้างต้นพบว่าส่วนใหญ่แล้ว ปัญหาการจัดการขยะในชุมชนส่วนใหญ่คือ ประชาชนขาดจิตสำนึก ขาดความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขาดการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจและขาดการการจัดการขยะที่ดี ส่วนสิ่งที่ทำให้เกิดผลสำเร็จในการดำเนินการจัดการขยะในชุมชน จะเห็นๆ ได้ว่า ความถี่ในการสื่อสาร ความสม่ำเสมอในการสื่อสาร วิธีการสื่อสาร การมีส่วนร่วมของประชาชน ความเข้มแข็งของชุมชน การเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจของหน่วยงานท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง การโน้มน้าวใจในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนจะทำให้เกิดการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยคำนึงถึงการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อสร้างโอกาสให้กลุ่มประชาชนที่มีข้อจำกัดในด้านเวลา อาชีพ รายได้ มีโอกาสเข้ามาส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยการสร้างแรงจูงใจ การให้ข้อมูลข่าวสารในทุกรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนรับรู้ในสิทธิ คุณค่าผลประโยชน์ และมีโอกาสมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร” ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก กึ่งโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่มและแบบสังเกตการณ์ โดยมีระเบียบวิธีการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) การวิจัยในครั้งนี้ โดยเลือกแบบเจาะจง โดยการเลือกเนื่องจากเป็นชุมชนที่มีความตื่นตัวและสนใจการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ประกอบกับชุมชนมีการริเริ่มโครงการธนาคารขยะในชุมชนอยู่แล้ว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักมี ดังนี้

- 1.1 นายกององค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม จำนวน 1 คน
  - 1.2 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม จำนวน 1 คน
  - 1.3 ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม (รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อม) จำนวน 1 คน
  - 1.4 เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม จำนวน 1 คน
  - 1.5 ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลโนนหอม จำนวน 1 คน
  - 1.6 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลโนนหอม จำนวน 1 คน
  - 1.7 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวน 2 คน
  - 1.8 ประชาชนในหมู่บ้านโนนหอม จำนวน 11 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 2 คน จำนวน 22 คน รวมทั้งสิ้น รวมทั้งหมด 31 คน
- เกณฑ์การคัดเลือกสำหรับผู้ให้ข้อมูลหลัก**
1. อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อ.เมือง จ.สกลนคร
  2. ทำงานในตำแหน่งอาสาสมัครสาธารณสุขไม่ต่ำกว่า 1 ปี

3. เป็นผู้ที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยและให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์/การสนทนากลุ่ม
4. เป็นผู้ที่สามารถเข้าร่วมวิจัยได้จนถึงสิ้นสุดโครงการ

เกณฑ์การคัดออก

1. ไม่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในระยะเวลาศึกษา
2. ไม่ยินยอมให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้าง

ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้าง เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจงจากผู้มีบทบาทสำคัญในการสื่อสารณรงค์เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่ นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลโนนหอม ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม และผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลโนนหอม (2) กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่เทศบาลด้านงานสิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลโนนหอมและพนักงานในการเก็บขนขยะ (3) กลุ่มอาสาสมัครผู้ให้ข้อมูลการจัดการขยะในชุมชน ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โดยมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับ บทบาทหน้าที่การจัดการขยะในชุมชน กระบวนการสื่อสารเกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชน วิธีการสื่อสารการจัดการขยะในชุมชน ปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารและการจัดการขยะในชุมชน อุปสรรคในการสื่อสารและสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน

2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

โดยผู้วิจัยเชิญผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย ในการจัดการขยะในชุมชน ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารในการกำหนดนโยบายด้านการจัดการขยะ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดการขยะ และตัวแทนประชาชนชนในชุมชนหมู่บ้านโนนหอม มาสนทนากลุ่มตามประเด็นการสื่อสารการจัดการขยะในชุมชน โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 8 คน ได้แก่ นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลโนนหอม ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม (รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อม) เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลโนนหอม เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลโนนหอม ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตัวประชาชนในหมู่บ้าน

โนนหอม โดยมีหัวข้อการสนทนา คือ “การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการธรรมาภิบาลการจัดการขยะมูลฝอยของ ชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร”

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เอกสารที่ใช้ในการศึกษาเป็นสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ วารสาร บทความ และวิทยานิพนธ์ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารดังกล่าวข้างต้นนี้ เก็บรวบรวมจากแหล่งต่างๆ

3.2 การศึกษาภาคสนาม (Field Studies) เก็บข้อมูลจากบุคคลหรือผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้างเป็นเครื่องมือหลักในการวิจัย และการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัย ได้กำหนดคำถามตามกรอบแนวคิดทฤษฎีและการสำรวจเอกสาร ข้อมูลเบื้องต้น รวมทั้งวัตถุประสงค์มาเป็นแกนหลักในการตั้งคำถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับการศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยดังนี้

1. ผู้ศึกษาทำหนังสือไปถึงองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อ.เมือง จ.สกลนคร เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษาและขออนุญาตเข้าพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ศึกษาเข้าพบนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม และกลุ่มเป้าหมาย เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยออกเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเองโดยตรง หลังจากได้รับข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ มาสร้างข้อสรุป

4. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

4.1 ตรวจสอบข้อมูลสามด้านข้อมูล (Data Triangulation) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นการตรวจสอบยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลว่าข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) กิ่งโครงสร้าง ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ (Observation) หากพบว่าข้อมูลมีความแตกต่างกันก็จะไม่นำมาวิเคราะห์ แต่หากข้อมูลมีความสอดคล้องและไปในทิศทางเดียวกันก็จะนำข้อมูลนั้นมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์

4.2 ตรวจสอบข้อมูลสามด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) เป็นการตรวจสอบยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล คือ ไม่ว่าผู้ใดทำการเก็บรวบรวมข้อมูลก็จะได้ข้อมูลที่ตรงกันโดยในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบเพิ่มเติมด้วยการให้ผู้ช่วยวิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

บุคคลที่ร่วมรับรู้เกี่ยวกับการเปิดรับการสื่อสารเพื่อการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร โดยเมื่อได้ข้อมูลจากแหล่งเหล่านี้ ทางผู้วิจัยก็นำมาเปรียบเทียบและแยกแยะว่ามีข้อมูลในเรื่องเดียวกันมีความเหมือนความคล้าย หรือความขัดแย้งกัน

4.3 ตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) เป็นการยืนยันข้อมูล จากแนวคิด ทฤษฎีที่หลากหลาย โดยการศึกษาในครั้งนี้นักศึกษาจะใช้แนวความคิดทางการสื่อสาร เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นแนวคิดหลัก ผู้วิจัยยังได้นำข้อมูลที่ได้อ่านวิเคราะห์ และเขียนเป็นรายงานเสร็จ กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลได้อ่านและทบทวนว่า ข้อมูลและการตีความของผู้ศึกษาที่ตรงตามที่ผู้ให้ข้อมูลได้พูดได้ปฏิบัติหรือไม่ แล้วจึงแก้ไขเป็น รายงานฉบับสมบูรณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสาร จากเว็บไซต์ และแหล่งข้อมูลอื่นๆ มาศึกษา อย่างละเอียดตามขอบเขตด้านเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ แล้วมาตั้งคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

5.2 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม และแบบสังเกตการณ์ ซึ่งได้บันทึกไว้ในเครื่องบันทึกเสียง มาถอดความด้วยวิธีสรุปสาระสำคัญ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมทั้งตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล

5.3 นำผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลมาเรียบเรียงเพื่อสร้างข้อสรุป และตอบ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีในบทที่ 2 มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ตามหมวดหมู่เนื้อเรื่องที่จัดแบ่งไว้ โดยนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ด้วยการสร้างข้อสรุปจากนั้น จึงเรียบเรียงเพื่อนำเสนอต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัย เรื่องการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา

1. กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแบบบูรณาการ

2. ปัญหาและอุปสรรค ในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของชุมชนพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

ผลการวิจัย มีดังนี้

ส่วนที่ 1 กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแบบบูรณาการของชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

ผลการวิจัย มีดังนี้

กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การร่วมให้ข้อมูลข่าวสาร (2) การร่วมปรึกษาหารือให้ข้อคิดเห็น (3) การร่วมวางแผนวางนโยบายแก้ปัญหา (4) การร่วมทำกิจกรรมในชุมชน และ (5) การร่วมประเมินผลกิจกรรม

ขั้นที่ 1 การร่วมให้ข้อมูลข่าวสาร

ขั้นตอนแรกกลุ่มผู้บริหาร ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร (S-Sender) สร้างการรับรู้ให้ประชาชนซึ่งเป็นผู้รับสาร (R-Receiver) โดยการแจ้งนโยบายลงพื้นที่ (M-Message) พร้อมเปิดโอกาสให้คนในชุมชนสะท้อนปัญหา (FB-Feedback) เพื่อนำมาจัดทำแผนงาน โครงการในการแก้ไขปัญหาชุมชน ผ่านเวทีการทำประชาคม (C-Channel) ซึ่งทั้งผู้ส่งสารคือ กลุ่มผู้บริหารและผู้รับสารคือ กลุ่มประชาชน ต่างก็ทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารในขณะเดียวกัน

“...องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม พร้อมที่จะรับฟังข้อเสนอ นโยบายเกี่ยวกับ สุขภาพและการจัดการปัญหาต่างๆ ในชุมชน ให้คำปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะต่างๆกับชุมชนเรา เช่น นโยบายหมู่บ้านฤดูไต้ต้นแบบปลอดขยะ หมู่บ้านปลอดขยะปลอดโรค อยากให้ชุมชนเราสะอาด สุขภาพ ดีและ มีความสุข และพร้อมจะรับฟังปัญหา เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำโครงการกองทุนหลักประกัน สุขภาพในแต่ละปี และพิจารณาและอนุมัติแผนงาน โครงการที่แต่ละหน่วยงานส่งเข้ามาพร้อมกับ คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพ ขอเพียงแต่ให้ทุกท่านสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะได้รับทราบปัญหาและหาแนวทางแก้ไขช่วยกัน...”

(นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค.62)

“...อบต.ของเรา มีการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการ จัดทำร่างเทศบัญญัติของอบต. เกี่ยวกับการรักษาความสะอาดในบริเวณ ชุมชน โดยการ จัด ประชาคม หมู่บ้านเพื่อหาปัญหาต่างๆ เพื่อจัดทำแผนงาน โครงการประจำปี ส่งเสริมให้มีโครงการ จัดการขยะในชุมชน ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดทำโครงการแผนงานต่างๆ...”

(ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค.62)

“...จัดทำแผนงาน โครงการเกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชน จัดโครงการหา ปัญหาในชุมชน เช่น โครงการธนาคารขยะ การรับซื้อขยะในชุมชน โครงการคัดแยกขยะ จากครัวเรือน โครงการหมู่บ้านต้นแบบลดขยะ ซึ่งในแต่ละปีก็จะมีโครงการแตกต่างกันออกไป แต่ก็จะมีการทำต่อเนื่องมาหลายปีก็คือ โครงการรับซื้อขยะ...”

(ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค.62)

“...ในส่วนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนหอมจะเน้นไปใน ส่วนของด้านสุขภาพ ส่วนใหญ่ก็จะเป็นการให้คำแนะนำเกี่ยวกับโรคและภัยสุขภาพที่มาจากขยะ แอมลงและสัตว์นำโรค เพราะการเขียนของโครงการงบกองทุนหลักประกันสุขภาพ จะแบ่งหน้าที่ รับผิดชอบกันชัดเจน โดยให้ทาง อบต. รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและขยะ ส่วนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจะเน้นเรื่อง การส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค การรักษาและ ฟื้นฟูสุขภาพ...”

(ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค.62)

“...ปัญหาเรื่องขยะมีเรื่องที่ไม่เป็นที่นี้แหละ ส่วนใหญ่ถ้าเป็นบ้านตัวเองก็จะแยกขยะเพื่อเอาไปขาย หรือใส่ถังรวมเพื่อรอรถมารับไปทิ้ง แต่ถ้าเป็นที่สาธารณะ ที่ไม่มีคนอยู่ ที่ลำบากคนข้างถนนทุ่งนา ก็จะมีคนมักง่ายเอาขยะมาวางไว้แล้วก็ทิ้งไม่เป็นที่...”

(อาสาสมัครสาธารณสุขฯ, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...ปัญหาทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง รวมขยะทุกอย่างรวมกันมั่ว ทั้งเศษอาหาร เศษกระดาษ เก็บยาก ...”

(ประชาชนบ้านโนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

ขั้นที่ 2 การร่วมปรึกษาหารือให้ข้อคิดเห็น

ในตอนนีกลุ่มผู้ปฏิบัติงานงาน ทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร (S-Sender) / (R-Receiver) โดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการจัดการขยะ (M-Message) ให้ประชาชนรับทราบร่วมกัน (R-Receiver) และปรึกษาหารือปัญหาร่วมกัน (C-Channel) จากนั้นจึงรวบรวมข้อมูลและสรุปข้อมูล ปรึกษาหารือ และให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาร่วมกันกับคนในชุมชน (FB-Feedback)

“...รูปแบบการแก้ปัญหาควรเป็นในรูปแบบของการจัดโครงการสำรวจ สอบถาม รับฟังความคิด สร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนให้คนเสนอปัญหา เรามารวบรวมรายงานสรุปแล้วคืนข้อมูล แจ้งข้อเท็จจริงทั้ง แจ้งข้อมูลทางวิชาการว่า ถ้าเราทำดีจะเกิดอะไรขึ้น แล้วถ้าทำไม่ดีจะเกิดผลเสียอย่างไรในชุมชนเรา เช่นบ้านเรามีขยะเท่าไร เกิดโรคอะไรแล้วบ้าง ...”

(เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมในองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...และถ้าเป็นการจัดโครงการจะแจ้งผู้นำชุมชนแต่ละหมู่บ้านก่อนมีการประชุม ให้ผู้ใหญ่บ้านประกาศแจ้งลูกบ้านก่อนวันทำกิจกรรมประมาณ 2-3 วัน และแจ้งอีกรอบก่อนทำกิจกรรมผ่านทางหอกระจายข่าวหมู่บ้าน....”

(เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมใน รพ.สต. โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...ขยะจากครัวเรือน เทศบาลตำบล โนนหอม หมู่บ้านในเขตรับผิดชอบ ทั้งหมด 11 หมู่บ้าน 2,082 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 6,844 คน มีปริมาณขยะมูลฝอย 3,812 ก.ก. ต่อวัน โดยปัญหาส่วนใหญ่คือชุมชนคือ การมีเศษถุงพลาสติกหรือขยะเคลื่อนกลาดตามที่สาธารณะ และบริเวณที่ลับตามคน หรือบริเวณที่ทิ้งร้างที่ไม่มีคนรับผิดชอบ อยากให้คนในชุมชนแยกขยะให้ ถูกต้อง มีจุดรับทิ้งขยะในหมู่บ้านเอะๆ จะได้เอาไปรวมๆกันทิ้งได้สะดวก อยากให้มีธนาคารขยะ ทุกหมู่บ้าน”

(เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมในองค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

ขั้นที่ 3 การร่วมวางแผน วางนโยบายแก้ไขปัญหา กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ร่วมกันวางแผนจัดทำ โครงการ โดยกลุ่มผู้ปฏิบัติงานมีหน้าที่เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร (S-Sender) / (R-Receiver) เพื่อวางแผนแก้ไขปัญหาเรื่องการจัดการขยะในชุมชนร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการเสนอความคิดเห็น (C-Channel) คือ โครงการธนาคารขยะ (M-Message) ซึ่งผู้ร่วมวางแผนประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมในองค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอม เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงาน สิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โนนหอม กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขและตัวแทน ประชาชน

“..การจัดทำโครงการ เราควรเน้น การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันสร้างเพื่อให้ ประชาชน ได้รู้สึกถึงปัญหา การเป็นเจ้าของปัญหา ซึ่งจะนำไปสู่การร่วมด้วยช่วยกันในการ แก้ปัญหาในชุมชน และถ้าจะสื่อสารสื่อสารในรูปแบบการวิทยากรอบรม การให้สุขศึกษารายบุคคล รายกลุ่ม เกี่ยวกับ โรคและภัยที่เกิดการอนามัยสิ่งแวดล้อมไม่ดีในชุมชน จะทำให้คนในชุมชน ตระหนักมากขึ้น...”

(เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...โครงการควรเป็นโครงการที่สามารถสร้างรายได้ให้คนในชุมชนสามารถ ทำได้ต่อเนื่องตลอด ไม่ควรเป็นโครงการแบบไฟไหม้ฟางที่ทำแล้วจบทีเดียว แต่ควรเป็นโครงการที่ ทำให้คนในชุมชนทุกหน่วยมีส่วนร่วมและช่วยกันทำ...”

(เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมใน อบต. โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...อยากให้ประชาชนทุกคนทำร่วมกันเพราะถ้าให้เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน ตัวแทนหมู่บ้าน ไปอบรม บางทีเขาก็ไม่มาบอกต่อ เราก็จะไม่รู้เรื่องด้วย...”

(อาสาสมัครสาธารณสุข, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“..ถ้าเรามีคนรับซื้อขยะแบบจริงจัง มีคนมารับซื้อกับเราในหมู่บ้าน เราก็จะแจ้ง คนในครอบครัว เพื่อนบ้าน ญาติๆ ให้ช่วยกันรักษาความสะอาด แยกขยะไว้ขาย...”

(ประชาชนบ้าน โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

ขั้นที่ 4 การร่วมทำกิจกรรมในชุมชน ชุมชนมีการดำเนิน โครงการธนาคารขยะ โดยใช้สื่อบุคคล คือ ให้ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (S-Sender) เป็นผู้แจ้งข่าวเกี่ยวกับการจัดการขยะ การคัดแยกขยะให้ครัวเรือนที่รับชอบ มีการใช้สื่อเอกสาร แผ่นพับความรู้เรื่องการจัดการขยะ (M-Message) ที่ รพ.สต.เป็นผู้จัดทำแจกตามครอบครัวโดยมี อสม.เป็นผู้แจกตามครัวเรือน มีการใช้สื่อหอกระจายข่าวหมู่บ้าน (C-Channel) เพื่อแจ้งวันเวลาในสถานที่ในการออกรับซื้อขยะ มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ตามจุดสำคัญของหมู่บ้าน (C-Channel) เกี่ยวกับการจัดการขยะและการรับซื้อขยะ(M-Message) มีการสร้างข้อตกลงในการรับซื้อร่วมกัน ได้แก่ การจ่ายเงินค่าซื้อขยะจะเป็นในรูปแบบของเงินออมและหักบางส่วนเพื่อบริหารจัดการในรูปแบบของกองทุนและจะยังไม่สามารถรับเงินสดได้ในทันทีขาย (FB-Feedback) กับประชาชนในชุมชน (R-Receiver)

“...แจ้งข่าวที่ได้รับมาจากเจ้าหน้าที่คนในชุมชนและครัวเรือนที่รับผิดชอบรู้ เพราะ อสม.จะมีหลังคาเรือนที่ตัวเองรับผิดชอบประมาณ คนละ 10-15 หลัง แล้วแต่หมู่บ้านเล็ก หมู่บ้านใหญ่ และเป็นตัวอย่างในการแยกขยะให้คนในชุมชน เวลาเจ้าหน้าที่เรียกประชุมก็ต้องไปเข้าร่วมทุกครั้ง...”

(อาสาสมัครสาธารณสุข รพ.สต. โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค.62)

“...ส่วนของ รพ.สต. ก็จะเป็นการให้คนแนะนำรายคน ให้สุกศึกษากับผู้ที่มารับบริการใน รพ.สต. หรือจัดอบรม อสม.เกี่ยวกับอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ อสม. ไปแนะนำต่อ แต่ส่วนใหญ่โครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและขยะ ผู้รับผิดชอบจะเป็น อบต....”

(เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมใน รพ.สต. โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค.62)

“...เริ่มแยกของที่บ้านตัวเองก่อน ถ้าเห็นคนทิ้งขยะในที่สาธารณะก็แจ้งเจ้าหน้าที่ เพราะในบ้านเรือส่วนใหญ่หลังจากไปอบรมมา คนก็จะแยกขยะจากที่บ้าน แต่ส่วนใหญ่มันมีปัญหา ตรงที่เป็นที่ว่างไม่มีคนอยู่...”

(ประชาชนบ้าน โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...มีหน้าที่ออกไปเก็บขยะตามเวรที่ได้รับมอบหมาย และออกไปรับซื้อขยะ ในหมู่บ้านกับเจ้าหน้าที่ เพราะเขาจะมีเวรว่าเดือนนี้ ออกไปซื้อหมู่บ้าน...”

(พนักงานเก็บขนขยะ, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...ถ้ามีโครงการที่จะจัดในชุมชนก็จะประสานไปที่ผู้นำชุมชนให้ประกาศแจ้ง ให้คนในหมู่บ้านทราบแล้วเราก็แจ้งประชาชนที่มาร่วมโครงการต่ออีกที...”

(ผู้อำนวยการกองสวัสดิการองค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...การติดต่อสื่อสารของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพจะใช้การสื่อสารใน ลักษณะของ เครือข่ายคือ ใช้ การสื่อสารผ่าน อสม., ผู้นำชุมชน ซึ่งจะสื่อสารผ่านหลายช่องทางทั้ง โทรศัพท์ ไลน์ทั้งส่วนตัว และไลน์กรุป เพื่อให้ อสม. ไปแจ้งข่าวตามครัวเรือนที่รับผิดชอบ...”

(ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...ถ้าผู้ใหญ่บ้าน ไปอบรมด้วยหรือไปฟังด้วยก็ไม่ต้องแจ้งผู้ใหญ่บ้านต่อ ผู้ใหญ่บ้านจะเป็นคนประกาศให้ลูกบ้านรู้เอง แต่ถ้าผู้ใหญ่บ้านไม่ได้ไปประชุมด้วยเราก็ต้องแจ้งผู้ใหญ่บ้านก่อน จากนั้นค่อยแจ้งเพื่อนบ้านในหลังคาเรือนที่เรารับผิดชอบ...”

(อาสาสมัครสาธารณสุข, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

ขั้นที่ 5 การร่วมประเมินผลกิจกรรม กลุ่มผู้ปฏิบัติงานและตัวแทนประชาชน (S-Sender) จะมีการติดตามผลการดำเนินงานกิจกรรม โครงการโดยการสรุปเป็นรายงานยอดของผล ประกอบการ (M-Message) จากการรับซื้อขยะให้แก่ผู้บริหาร (R-Receiver) ในการประชุม ประชุมเดือน (C-Channel) และประชาชน (R-Receiver) ในการทำประชาคมครั้งต่อไป

“...เป้าหมายก็ของการทำโครงการในชุมชน คือ อยากให้เป็นชุมชนที่น่าอยู่ ไม่มีขยะตามท้องถนน ส่วนแนวทางก็จะจัดโครงการเกี่ยวกับการจัดขยะลงสู่ชุมชนอย่างต่อเนื่องทุกปี คอยสอบถามปัญหาการดำเนินโครงการเป็นระยะ เพื่อจะได้ช่วยกันแก้ปัญหาไปที่ละสเต็ป และแต่ละปีต้องมีการสรุปผลงาน โครงการแล้วคืนข้อมูลลงสู่ชุมชนเพื่อให้ชุมชนทราบปัญหาและหาทางแก้ช่วยกัน...”

(ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...หลังจากจบโครงการอยากให้เป็นชุมชนต้นแบบ เป็นที่ศึกษาดูงานของที่อื่น ได้ แนวทางการทำงานก็คงต้องจัดโครงการต่อแนวทุกปี แต่ผลประกอบการยอดคนมาขายขยะมันไม่ดีเท่าไรเพราะคนสนใจขายน้อย ขายแล้วมันไม่ได้เงินทันที มันเก็บเป็นในรูปของเงินออม แล้วหักค่าส่วนกลางคนเลยสนใจเอาไปขายให้ร้านขายของเก่ามากกว่า คงต้องคิดหรือหาวิธีใหม่ สร้างแรงจูงใจสร้างความตระหนักให้คนในพื้นที่ เข้าใจระบบการจัดการขยะที่ดีขึ้น สร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนรักษาสีสิ่งแวดล้อม โครงการถึงจะประสบความสำเร็จเพิ่มขึ้น ...”

(เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมในองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

จากข้อมูลผลการศึกษาระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมจะเห็นได้ว่า ทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การร่วมให้ข้อมูลข่าวสาร (2) การร่วมปรึกษาหารือให้ข้อคิดเห็น (3) การร่วมวางแผนวางนโยบายแก้ปัญหา (4) การร่วมทำกิจกรรมในชุมชน และ (5) การร่วมประเมินผลกิจกรรม มีการใช้หลักทฤษฎี S-M-C-R เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนและในบางขั้นตอนบางกลุ่มบุคคลไม่ว่าจะเป็น กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน และกลุ่มประชาชน สามารถเป็นได้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารเป็นในคราวเดียวกัน ซึ่งสามารถแสดงได้ดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 รูปแบบการสื่อสาร

S	M	C	R	FB
- นายก อบต.	- นโยบาย	- การประชุม	-เจ้าหน้าที่	ประชาชน
- ปลัด อบต.	- คำสั่ง	- การปรึกษาหารือ	สิ่งแวดล้อม	สะท้อนปัญหา
- ผอ.กอง	- ข้อกำหนด	- การประชาคม	- พนักงานเก็บ	ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1
สวัสดิการ		- หนังสือราชการ	ขนขยะ	
สังคม			- อสม.	
			- ประชาชน	
- เจ้าหน้าที่	- ความรู้การคัด	- การปรึกษาหารือ	- ประชาชน	
สิ่งแวดล้อม	แยกขยะ	- การประชาคม		
- พนักงานเก็บ	- โรค และ ภัย	- หอกระจายข่าว		
ขนขยะ	สุขภาพที่มากับ	- ป้ายประกาศ		
- อาสาสมัคร	ขยะ	- แผ่นพับ		
สาธารณสุข	- วันเวลา	- กลุ่มใน		
- ประชาชน	สถานที่ในการ	แอปพลิเคชันไลน์		
	รับซื้อขยะ			

ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรค ในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของชุมชนพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

2.1 ปัญหาเรื่องการจัดการขยะในชุมชนและความต้องการของชุมชน

จากการศึกษาว่าปัญหาเรื่องการจัดการขยะในชุมชน คือ การมีเศษถุงพลาสติกหรือขยะเกลื่อนกลาดตามที่สาธารณะ และบริเวณที่ลับตาคน หรือบริเวณที่ทิ้งร้างที่ไม่มีคนรับผิดชอบ ปัญหาเกิดจากบ่อขยะ การที่คนในชุมชนไม่นิยมขายขยะให้กับธนาคารขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม เพราะขายแล้วไม่ได้เงินสดแต่จะได้ในลักษณะของเงินออมและหักบางส่วนเพื่อนำมาบริหารกองทุน ส่วนความต้องการของชุมชนคืออยากให้ชุมชนเป็นชุมชนที่สะอาดและสามารถเป็นศูนย์เรียนรู้เรื่องการจัดการขยะ

“...ปัญหาเรื่องการจัดการขยะครัวเรือน ขยะต้นทาง การสร้างจิตนึก เช่น การไม่โกหกเจ้าหน้าที่เรื่องการคัดแยกขยะ ส่วนเป้าหมายความต้องการที่อยากให้ชุมชนพัฒนาเรื่องการจัดการขยะคืออยากให้ชุมชน เกิดศูนย์เรียนรู้ชุมชน ด้านการจัดการขยะ ภายในชุมชน มีชุมชนต้นแบบ หมู่บ้านต้นแบบลดขยะ มีธนาคารขยะในชุมชนที่มั่นคง ประชาชนสามารถสร้างรายได้จากการคัดแยกขยะได้...”

(ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...ปัญหาเรื่องความตระหนักในการในการจัดการขยะ ปัญหาเรื่องความรู้ความเข้าใจการคัดแยกขยะให้ถูกวิธี ดังนั้นจึงควรพัฒนาชุมชนเรื่องการสร้างจิตสำนึกสาธารณะในการจัดการขยะ และให้ความรู้เรื่องการแยกขยะในครัวเรือนอย่างถูกต้อง เพื่อประชาชนมีสุขภาพดีห่างไกลจากมลพิษต่างๆ ที่เกิดจากการคัดแยกขยะที่ผิดวิธี”

(ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...ปัญหาเรื่องความตระหนักในการทิ้งขยะในที่สาธารณะ ปัญหาการคัดแยกขยะจากครัวเรือน เทศบาลตำบลโนนหอม หมู่บ้านในเขตรับผิดชอบทั้งหมด 11 หมู่บ้าน 2,082 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 6,844 คน มีปริมาณขยะมูลฝอย 3,812 ก.ก. ต่อวัน โดยปัญหาส่วนใหญ่คือชุมชนคือ การมีเศษถุงพลาสติกหรือขยะเคลื่อนกลาดตามที่สาธารณะ และบริเวณที่ลับตามคน หรือบริเวณที่ทิ้งร้างที่ไม่มีคนรับผิดชอบ”

(เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมในองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...ส่วนใหญ่ก็จะเป็นปัญหาขยะในพื้นที่สาธารณะ ตามงาน ตามเทศกาลที่มีการจัดงานรื่นเริง ถ้ามีเจ้าภาพ เจ้าภาพก็จะเป็นคนดูแลความเรียบร้อยจนงานเสร็จ แต่ถ้าไม่เป็นที่สาธารณะ จะจะมีข้างบางพื้นที่ที่คนช่วยกันเก็บไม่หมดแล้วเศษพลาสติกปลิวไปตามถนน ไปติดอยู่ตามต้นไม้หญ้า ส่วนหัวข้อที่ถามว่าอยากให้ชุมชนพัฒนาด้านใดก็คงตอบว่าอยากให้ประชาชนตระหนักในการคัดแยกขยะเพื่อสร้างอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ดีในชุมชน...”

(เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมใน รพ.สต. โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...ปัญหาการทะเลาะรวมกันมาว่าไปหมดโดยเฉพาะเศษอาหารที่บินกับถุงพลาสติก มันแยกยากไม่เหมือนขวด ก็อยากให้คุณในชุมชนแยกขยะให้ถูกต้อง...”

(พนักงานเก็บขยะ, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...มีเรื่องที่ไม่เป็นที่นี้แหละ ส่วนใหญ่ถ้าเป็นบ้านตัวเองก็จะแยกขยะเพื่อเอาไปขาย แต่ถ้าเป็นที่สาธารณะ ที่ไม่มีคนอยู่ ที่ลับตาคน ข้างถนนทุ่งนา ก็จะมีคนมั่งง่ายแอบเอาขยะมาวางไว้แล้วก็ไม่ใช่ที่ ส่วนถ้าอยากให้ชุมชนพัฒนาอยากให้มีจุดรับทิ้งขยะในหมู่บ้านเยอะๆ จะได้อาไปรวมๆกันทิ้งได้สะดวก อยากให้มีธนาคารทุกหมู่บ้าน...”

(อาสาสมัครสาธารณสุข, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...ปัญหาทิ้งขยะไม่เป็นที่ เป็นทาง ส่วนเรื่องอยากให้มีในชุมชนคือ แล้วอยากให้เจ้าหน้าที่อบรมเรื่องคัดแยกขยะอีก เพราะบางครอบครัวก็ยังไม่ได้เข้าร่วม...”

(ประชาชนบ้าน โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

2.2 เป้าหมายและแนวทางในการให้ชุมชนของท่านเป็นชุมชนปลอดขยะ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคน มีเป้าหมายเดียวกัน คือ ต้องการให้ชุมชนเป็นชุมชนที่สะอาด ปราศจากขยะ มีภูมิทัศน์ที่สวยงามและสามารถเป็นชุมชนต้นแบบได้ ส่วนแนวทางการที่จะทำให้ชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอมเป็นชุมชนที่ปราศจากนั้น คือ ต้องมีนโยบายที่ต่อเนื่องชัดเจนเรื่องการจัดการขยะทุกปี

“...อยากให้เป็นชุมชนที่สะอาด ปราศจากขยะ เป็นต้นแบบของชุมชนอื่นๆ มองไปทางไหนก็มีความสะอาดสวยงามไม่มีขยะเกลื่อนกลาดตามถนน ส่วนแนวทางก็คงจะต้องมีนโยบายชัดเจนต่อเนื่องเรื่องการจัดการขยะทุกปี...”

(นายกองค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...เป้าหมายก็คงอยากให้เป็นชุมชนที่สะอาด บ้านเมืองน่าอยู่สวยงาม ส่วนแนวทางก็จะต้องมีการสื่อสารกับชุมชนมากยิ่งขึ้นเรื่องระเบียบ ข้อตกลง ในการจัดการขยะ...”

(ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...เป้าหมายก็คงจะเหมือนท่านอื่นๆ คือ อยากรให้เป็นชุมชนที่น่าอยู่ ไม่มีขยะตามท้องถนน ส่วนแนวทางก็จะจัดโครงการเกี่ยวกับการจัดขยะลงสู่ชุมชนอย่างต่อเนื่องทุกปี คอยสอบถามปัญหาการดำเนินโครงการเป็นระยะ เพื่อจะได้ช่วยกันแก้ปัญหาไปที่ละสเต็ป และแต่ละปีต้องมีการสรุปผลงาน โครงการแล้วคืนข้อมูลลงสู่ชุมชนเพื่อให้ชุมชนทราบปัญหาและหาทางแก้ช่วยกัน...”

(ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“เป้าหมายของทางฝั่งเรา รพ.สต. ก็คงจะเน้นเรื่องสุขภาพ คือ ให้ประชาชนสุขภาพดี ไม่มีโรคเกิดที่ก่อปัญหาสุขภาพที่มีต้นเหตุจากขยะและสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี และไม่มีแหล่งรังโรคในชุมชน เช่น ไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในชุมชน”

(ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...อยากรให้เป็นชุมชนต้นแบบ เป็นที่ศึกษาดูงานของที่อื่นได้ แนวทางการทำงานก็คงต้องจัดโครงการต่อแนวทุกปี คิดหรือหาวิธีใหม่ สร้างแรงจูงใจสร้างความตระหนักให้คนในพื้นที่ เข้าใจระบบการจัดการขยะที่ดีขึ้น สร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนรักษาสิ่งแวดล้อม...”

(เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมในองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...อยากรให้เป็นชุมชนที่มีอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่มีโรคและภัยสุขภาพประชาชนสุขภาพดี ส่วนแนวทางการดำเนินการก็จะพยายามให้ความรู้แนวคิดด้านสุขภาพผ่านทางการให้สุขศึกษากับคนในชุมชนให้ได้มากที่สุด...”

(เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมใน รพ.สต. โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...อยากรให้ประชาชนแยกขยะ เราก็เริ่มจากบ้านเราก่อน เพราะเราไปบอกใครเขาก็ยังไม่เชื่อ ต้องให้เจ้าหน้าที่เป็นคนบอก...”

(พนักงานเก็บขนขยะ, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...อยากรให้ชุมชนปลอดขยะ มองไปทางไหนก็มีมีเศษขยะเกลื่อนกลาด...”

(อาสาสมัครสาธารณสุข, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...อยากให้ชุมชนสวยงาม สบายตา มองไปมีสีเขียวต้นไม้ ไม่มีเศษถุงพลาสติกตามถนน...”

(ประชาชนบ้าน โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

2.3 ปัญหาการสื่อสารการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยชุมชน มี 5 ปัญหา ได้แก่ (1) การสื่อสารข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง (2) การสื่อสารข้อมูลไม่ครบถ้วน (3) การสื่อสารล่าช้า (4) เมื่อมีปัญหาและข้อสงสัยไม่กล้าสอบถามและ (5) การไม่ทวนสอบความเข้าใจในการสื่อสาร

การไม่สื่อสาร เช่น การไม่สื่อสารถึงสถานการณ์ ความคืบหน้า ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน การไม่สื่อสารถึงปัญหาขยะที่มีในชุมชนเท่าที่ควร ให้เจ้าหน้าที่ได้รับทราบทำให้อาจแก้ไขปัญหาได้ไม่ตรงจุด การสื่อสารที่ข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง เช่น ไม่คัดแยกขยะจากครัวเรือนแล้วเทรวมกันแต่แจ้งเจ้าหน้าที่ว่าแยกขยะแล้ว การสื่อสารข้อมูลไม่ครบถ้วน เช่น แจ้งวันเวลาในการรับซื้อขยะไม่ครบถ้วน การสื่อสารล่าช้า เช่น ประชาชนได้รับข่าวในการรับซื้อขยะช้า ทำให้เสียโอกาสในการขายขยะภายในวัน เวลาที่กำหนด เมื่อมีปัญหาหรือข้อสงสัยในงานไม่กล้าสอบถามหัวหน้างานโดยตรง แต่กลับไปถามคนอื่น ทำให้เกิดความเข้าใจผิดคลาดเคลื่อน และการไม่ทวนสอบความเข้าใจในการสื่อสาร ทำให้ต่างฝ่ายต่างเข้าใจไปคนละทาง

“ปัญหาเรื่อง การไม่สื่อสารถึงสถานการณ์ ความคืบหน้า ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน การไม่สื่อสารถึงปัญหาขยะที่มีในชุมชน ทำให้ผู้ปฏิบัติกับหัวหน้าเข้าใจไปคนละทาง”

(ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...ปัญหาเรื่องการไม่เช็กความเข้าใจกันก่อนประชุมเสร็จ ทำให้บางคนเข้าใจคลาดเคลื่อนและไปส่งต่อข้อมูลที่ผิด...”

(ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...ปัญหาเรื่องการสื่อสารหลักๆเลยคือ เมื่อออกประชาคม หรือทำการสอบถาม ปัญหาประชาชนส่วนใหญ่แจ้งปัญหาไม่สะท้อนปัญหาเท่าที่ควร ต้องมีการกระตุ้นที่เกิดการสะท้อนปัญหา เพราะถ้าประชาชนไม่สะท้อนปัญหาที่แท้จริงตรงจุด เราก็ไม่สามารถแก้ไขไปปัญหาตรงจุดได้”

(เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมในองค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...การสื่อสารความรู้ที่ผิดแบบปากต่อปาก เช่นเรื่องการคัดแยกขยะผิดวิธีที่เกิดจากการจากทำแผลผู้ป่วยเองที่บ้าน จะมีการเล่าให้กันฟังว่า บ้านนั้นทำแบบนี้แบบนี้ ซึ่งถ้าครอบครัวได้อบรมแล้วก็จะมีความรู้ในการบอกต่อที่ถูกต้อง แต่บางบ้านไม่ได้รับการเข้าอบรมในโครงการ แต่อาจได้รับความรู้ที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดปัญหาการคัดแยกขยะไม่ถูกต้อง...”

(เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมใน รพ.สต. โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...ปัญหาส่วนใหญ่เป็นปัญหาเรื่องเวรยามการออกงานเก็บขนขยะ บางทีคนที่ไม่ว่างแล้วของออกเปลี่ยน ขอแจ้งเปลี่ยนเวร โดยไม่บอกหัวหน้างาน ไปบอกกับผู้ที่เปลี่ยนโดยตรงทำให้เกิดการสับสนเข้าใจผิด ”

(พนักงานเก็บขนขยะ, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...บางทีคนในชุมชนไม่เข้าใจเรื่องการขยะที่ถูกต้อง เช่นพวก ถ่ายไฟฉาย แบตเตอรี่ หรือขยะของเสียอันตราย ก็กำจัดไม่ถูกวิธี ต้องมีการสอบถามหรือสื่อสารกันใหม่ ถ้าเราไม่แน่ใจเราก็ไปถามเจ้าหน้าที่ ก่อนที่จะมาตอบเขาอีกทีในครั้งหน้า แต่บางทีก็ไม่ทันหรือ เขาทิ้งไปแล้ว...”

(อาสาสมัครสาธารณสุข, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...แจ้งเลื่อนวันรับซื้อขยะ ทำให้บางที่เราก็ไม่ได้เอาขยะไปขายในเดือนนั้น ราคาขายขยะไม่ตรงกับราคาขยะในร้านในตลาด เราก็อยากขายให้คนในตลาดมากกว่าเพราะได้เงินแล้ว และไม่ต้องหักเข้ากองทุน”

(ประชาชน, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

2.4 อุปสรรคในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

อุปสรรคในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของตำบลโนนหอม ได้แก่

1. ความตระหนักของประชาชน เช่น ประชาชนบางส่วนยังไม่รับรู้ในสิทธิคุณค่า ผลประโยชน์ และความสำคัญของการมีส่วนร่วม เช่น ประชาชนยังคิดว่าการเข้าร่วมกิจกรรมบางกิจกรรมเป็นการเสียเวลาการประกอบอาชีพ หรือ ไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งเพราะมีคนเข้าร่วมเยอะแล้ว

2. การขาดแรงจูงใจ ที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วม ถึงแม้ว่าบางโครงการจะมีการวางแผนการดำเนินงานไว้ดีแล้ว แต่บางครั้งก็ยังไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร เช่น โครงการธนาคารขยะที่มีการรับซื้อขยะบางอย่างมีราคาน้อยกว่าท้องตลาด อีกทั้งยังไม่ได้รับเงินสดเมื่อขายขยะแต่รับเงินในรูปแบบของการเป็นเงินฝากทำให้ประชาชนบางส่วนไม่อยากเข้าร่วมโครงการและเลือกที่จะขายขยะให้กับร้านรับซื้อของเก่า

3. ความสม่ำเสมอของกิจกรรม เช่น บางโครงการหรือกิจกรรม ขาดการรณรงค์ต่อเนื่องทำให้ประชาชนในพื้นที่ไม่รู้ว่ากิจกรรมดังกล่าวยังคงดำเนินการต่อเนื่องอยู่หรือไม่หรือสิ้นสุดกิจกรรมไปแล้ว

“เรื่องการสร้างความร่วมมือกับประชาชน มันต้องประกอบด้วยหลายส่วน เพราะจะให้เจ้าหน้าที่อย่างเดียวไม่ได้ ประชาชนก็ต้องให้ความสำคัญ และเห็นถึงประโยชน์ในการที่จะมีส่วนร่วมหรือแสดงความคิดเห็น เป็นส่วนหนึ่งในการร่วมกันตัดสินใจด้วย”

(ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...กิจกรรมบางอย่างยังไม่ตอบ โจทย์ประชาชน ดังนั้นการคิดหรือจะริเริ่มโครงการอะไรซักอย่าง ประชาชนต้องมามีส่วนร่วมด้วยเพราะ เมื่อจัดกิจกรรมแล้วประชาชนไม่ต้องการ หรือไม่สามารคดำเนินการในพื้นที่ได้จริงมันก็ไม่ค่อยมีประโยชน์ แต่ตัวประชาชนเองก็ต้องให้ความร่วมมือและรับรู้ถึง สิทธิ หน้าที่ ประโยชน์ของตนเองในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม อย่างขายขยะถ้าเขาขายได้น้อยแล้วไม่ได้เงินเลยเขาก็อยากเอาไปขายให้คนอื่น แบบนี้มันสะดวกกับเขากว่า...”

(ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...เรื่องการสื่อสารเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วม ปัญหาส่วนหนึ่งก็คือ บางงานหรือกิจกรรม มีการสื่อสารไม่ต่อเนื่อง หรือบางกิจกรรมเป็นการจัดกิจกรรมแล้วเสร็จเลยเหมือนไฟไหม้ฟาง ทำให้เมื่อจัดกิจกรรมที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานนานๆ หรือมีกิจกรรมเป็นระยะ จะทำให้ช่วงๆ หลังๆ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือหรือความสนใจเท่าการจัดช่วงแรก ดังนั้นเราต้องมีการปรับกลยุทธ์เพื่อสื่อสารประชาสัมพันธ์เป็นระยะ เช่น การขายขยะช่วงแรกคนสนใจแต่ช่วงหลังก็ห่างๆ ไปเรื่อยๆ”

(เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมในองค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...ปัญหาของการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนใหญ่เลยคือต้องดูระยะเวลาที่จะสื่อสาร เพราะถ้าเป็นช่วงของการทำนาหรือช่วงฤดูเก็บเกี่ยวข้าว ต่อให้ โครงการหรือกิจกรรมดีแค่ไหน คนก็จะมาร่วมน้อย...”

(เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมใน รพ.สต. โนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...ถ้าไม่ใช่โครงการที่เขาต้องได้รับประโยชน์และรู้ว่า มีผลกระทบกับตัวเอง คนจะไม่ค่อยมาร่วมเท่าไร ก็จะเป็นกลุ่มๆ กลุ่มคนที่สนใจก็ก็จะเขาร่วมตลอด แต่กลุ่มคนที่ไม่สนใจก็จะไม่ค่อยเขาร่วมอะไรเลย”

(พนักงานเก็บขยะ, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...การพูดให้คนมาร่วมมือนี้ละสำคัญเลยนะ เราต้องไปพูดให้ยิ่งใหญ่เข้าไว้ ให้เขารู้ว่าเขาสำคัญมากๆ ถ้าเขาไม่มาเขาจะพลาดโอกาส เสียโอกาสอะไรบ้าง เขาจะได้อะไรถึงความสำคัญ การพูดนี้เป็นปัญหาสำคัญเลยนะ คนพูดเก่งก็จะชวนคนได้เก่ง คนพูดไม่เก่งก็จะชวนคนมาได้น้อยเลยคิดว่าปัญหาสำคัญอุปสรรคสำคัญ อยู่ที่คนพูดหรือคนชวนมาให้ร่วมงาน...”

(อาสาสมัครสาธารณสุข, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

“...อุปสรรคอยู่ที่บางทีเราฟังไม่ทันว่าเขาให้ไปร่วมงานหรือมางานอะไรบ้าง ถ้าผู้ใหญ่บ้านประกาศตอนเช้าเราออกไปทำงานแล้วก็ได้ยิน ถ้าเป็นตอนหัวค่ำกลับมาแล้วก็ได้ฟัง แต่บางทีก็ได้ข่าวจากเพื่อนบ้านจาก อสม. แต่บางงานเราก็ไปร่วมไม่ได้หรอก เราต้องทำงาน งานมันหยุดไม่ได้ ไม่ทำงานก็ไม่ได้เงิน...”

(ประชาชน, สัมภาษณ์ 26 ก.ค. 62)

จะเห็นได้ ปัญหาในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยชุมชน มี 5 ปัญหา ได้แก่ (1) การสื่อสารข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง (2) การสื่อสารข้อมูลไม่ครบถ้วน (3) การสื่อสารล่าช้า (4) เมื่อมีปัญหาและข้อสงสัยไม่กล้าสอบถามและ (5) การไม่ทวนสอบความเข้าใจในการสื่อสาร ส่วน อุปสรรคในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ของตำบลโนนหอม ได้แก่ (1) ความตระหนักของประชาชน (2) การขาดแรงจูงใจ และ (3) ความสม่ำเสมอของกิจกรรม ดังนั้นการสร้าง ความเข้าใจที่ถูกต้องโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมจึงน่าจะเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อลดปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชุมชนได้

ส่วนที่ 3 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

สำหรับการสังเกตกระบวนการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยเชิญผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียในการจัดการขยะในชุมชน ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารในการกำหนดนโยบายด้านการจัดการขยะ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดการขยะ และตัวแทนประชาชนชนในชุมชนหมู่บ้านโนนหอมหอม มาสนทนากลุ่มตามประเด็นการสื่อสารการจัดการขยะในชุมชน โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 8 คน ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลโนนหอม ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม (รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อม) เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อม

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลโนนหอม เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลโนนหอม ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตัวประชาชนในหมู่บ้านโนนหอม โดยมีหัวข้อการสนทนา คือ “การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยของ ชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร” ซึ่งสามารถสรุปประเด็นที่ได้จากสังเกตแบบมีส่วนร่วม ได้ดังนี้

1. ผู้ดำเนินการสนทนา นายเสกสรรค์ วรรณพงษ์
2. ผู้จัดบันทึกการสนทนา นางสาวจรัสพร บุญวิเศษ
3. สถานที่การสนทนา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนหอม
4. วันที่ดำเนินการสนทนา วันที่ 29 กรกฎาคม 2562 เริ่มการสนทนาเวลา 09.30 น.

จบการสนทนาเวลา 11.00 น.

ประเด็นเรื่องการพัฒนาการรณรงค์เพื่อให้ประชาชนตระหนักและเข้าใจเรื่องการจัดการขยะที่ถูกต้อง จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม พบว่า มีการเสนอความเห็นเรื่องการพัฒนาเรื่องการรณรงค์ควรมีการปรับวิธีการเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลเรื่องการจัดการขยะมากขึ้น การออกไปประชาชนอย่างเดียวไม่เพียงพอ เพราะการออกประชาชนแต่ละครั้งมีการจัดทำแผนหลายเรื่องไม่ใช่เฉพาะเรื่องของขยะ ควรมีการจัดอบรมเฉพาะเรื่องการจัดการขยะในครัวเรือนด้วย ส่วนการจะให้ประชาชนสนใจเข้าร่วมโครงการควรมีการปรับวิธีการประชาสัมพันธ์ และสร้างแรงจูงใจในการมาอบรม

“...เราออกไปประชามทุกปี ถ้ามถึงปัญหาในชุมชน เพื่อนำปัญหาไปจัดทำแผนงานโครงการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ ส่วนใหญ่ปัญหาที่ประชาชนตอบกลับมาคือปัญหาเรื่องรายได้ ปัญหาเรื่องผลิตรายการเกษตร ปัญหาอื่นๆ ปัญหาขยะก็มี แต่มันหลายเรื่องรวมกันประชาชนก็จะเสนอแต่เรื่องที่สำคัญที่ต้องแก้ด่วนๆ ก่อน...”

(นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม, 29 ก.ค.62)

“..การจัดทำแผนแก้ไขปัญหแต่ละครั้งต้องมีการประชามเพื่อหาปัญหา ก่อนจัดทำแผน ซึ่งประชามแต่ละครั้งก็จะมีข้อเสนอปัญหา มากมาย เราต้องมีการจัดหมวดหมู่ในการออกทำประชาชนแต่ละครั้งเพื่อให้ได้ทราบปัญหาแต่ละครั้ง เช่น ปัญหาสุขภาพ ปัญหาเรื่องรายได้ค่าใช้จ่าย...”

(ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม, 29 ก.ค.62)

“...เราต้องจัด โครงการให้ความรู้ประชาชนเรื่อง อันตรายจากขยะ ภาวะโลกร้อน การจัดการขยะในครัวเรือน เพื่อคนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการขยะมากขึ้น...”

(ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค.62)

“..โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนหอมก็จะเน้น ให้คำแนะนำเกี่ยวกับโรคและภัย สุขภาพที่มาจากขยะ แผลงและสัตว์นำโรค กับผู้มารับบริการ เพื่อให้ประชาชนตระหนักมากขึ้น ”

(ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนหอม, สัมภาษณ์ 26 ก.ค.62)

การปรับวิธีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนมาเข้ารับการอบรมมากยิ่งขึ้น คือ ควร มีการแบ่งการอบรมเป็นโซน เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม มีทั้งหมด 11 หมู่ การให้ ความรู้หรือเรียกคนมาอบรมเป็นจำนวนในครั้งเดียวจะทำให้คนมาร่วมโครงการไม่ทั่วถึง และต้องมีการสร้างแรงจูงใจในการอยากให้คนมาร่วม โครงการหลายๆ คือ การตั้งรางวัลเพื่อการประกวด หมู่บ้าน หรือครัวเรือนนำร่องในการจัดการขยะ

“..ปัญหาขยะของตำบลเราคือ พวกทิ้งขยะตามที่ว่าง ที่สาธารณะ ถ้ามีการประกวด หมู่บ้าน จัดโซนแบ่งเขตรับผิดชอบ ชาวบ้านน่าจะตื่นตัว กระจือรือร้อนที่จะทำความสะอาดพัฒนา หมู่บ้าน.. ”

(ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม, 29 ก.ค.62)

“...การจัดโครงการอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะในชุมชนแต่ละครั้งมันไม่ทั่วถึง ทุกครัวเรือน เพราะตำบลเราใหญ่ จะให้อบรมครั้งเดียวมันไม่ครอบคลุม ต้องมีการจัดแบ่งออกเป็น โซนหมู่บ้านที่ดีๆครั้ง ครั้งละ 3-4 หมู่บ้าน ให้ตัวแทนมาบ้านละคน...”

(เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมใน รพ.สต. โนนหอม, 29 ก.ค. 62)

“...ต้องให้เจ้าหน้าที่กำหนดเลยล่ะว่า บ้านนี้เอาที่หลังมาอบรม เพราะถ้าบ้านไหนมาเยอะเคยมาก็มา บ้านไหนถ้าไม่เคยมาร่วมอะไรก็จะไม่มา จะได้ว่าหมู่บ้านไหนให้ความร่วมมือหรือไม่ให้ความ ร่วมมือ...”

(อาสาสมัครสาธารณสุข, 29 ก.ค. 62)

“...เห็นด้วยกับท่านครับว่า ต้องแยกอบรม เพราะอบรมแต่ละครั้ง มันมาได้ไม่ครบทุก บ้าน ถ้าแยกออกเป็นหมู่บ้านจะได้คนมาอบรมเยอะขึ้น.... ”

(ประชาชน, สัมภาษณ์ 29 ก.ค. 62)

ส่วนในเป้าหมายที่อยากให้ชุมชนพัฒนาต่อไป คือ ประชาชนในพื้นที่ที่มีจิตสำนึกที่ดีในการคัดแยกขยะจากครัวเรือน มีครอบครัวนำร่อง คัดแยกขยะจากต้นทาง “บ้านดีเด่น เน้นแยกขยะ” มีความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง มีจุดรับทิ้งขยะครอบคลุมทุกหมู่บ้านในชุมชน เกิดศูนย์เรียนรู้ชุมชน ด้านการจัดการขยะ ภายในชุมชน

“...การจัดการอบรม เราควรทำแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจการคัดแยกขยะให้ถูกวิธี ด้วย เพราะจะทำให้เรารู้ข้อว่า คนในชุมชนขาดความรู้เรื่องไหน เรื่องไหนเข้าใจถูก เรื่องไหนเข้าใจผิด จะได้ให้ความรู้ได้ถูกจุด และอยากให้อบรมเรื่องการแยกขยะและจัดการที่ชุมชนเรานำไปใช้ได้จริงๆ ในพื้นที่ ”

(ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โนนหอม, 29 ก.ค. 62)

“...เห็นด้วยกับ โครงการที่น่าสนใจนำไปได้ในแผนเพื่อพัฒนาคือ “บ้านดีเด่น เน้นแยกขยะ” เพราะจะทำให้ประชาชนมีแรงจูงใจในการกำจัดขยะในบ้านตัวเอง ... ”

(ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอม, 29 ก.ค.62)

“...การสร้างความตระหนักในการแยกของคนในชุม ต้องเน้นให้คนชุมชนเห็นโทษของการทิ้งขยะไม่เป็นที่ เช่น ภาวะโลกร้อน โรคและอันตรายจากการทิ้งขยะผิดที่ ผิดประเภท โรคและแมลงที่มาจากขยะ และสร้างให้คนในชุมชน เห็นถึงคุณค่าของขยะ เช่น ขยะสามารถสร้างรายได้ให้ครอบครัวได้...”

(เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมใน รพ.สต. โนนหอม, 29 ก.ค. 62)

“...อยากให้มึจุดทิ้งขยะอันตรายพวก ระเบิดสิ ระเบิดยาม่าแมลง เศษแก้ว เศษกระจกด้วย เพราะบางที่มีแค่ถังหน้าบ้านตามจุดมันไม่พอ คนที่รวมกัน สงสารคนเก็บ โดนแก้วบาด กลัวเชื้อโรคเข้ามือ...”

(อาสาสมัครสาธารณสุข, 29 ก.ค. 62)

“...น่าจะมึจุดให้ทิ้งขยะเยอะขึ้น เพราะบางหมู่บ้านที่ทิ้งขยะห่างกัน มันไกลจุดที่ตั้งไว้ คนก็เอามาวางไว้หน้าบ้านก่อน....”

(ประชาชน, สัมภาษณ์ 29 ก.ค. 62)

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแบบบูรณาการของชุมชนพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของชุมชนพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

1. สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแบบบูรณาการของชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การร่วมให้ข้อมูลข่าวสาร (2) การร่วมปรึกษาหารือให้ข้อคิดเห็น (3) การร่วมวางแผนงานนโยบายแก้ปัญหา (4) การร่วมทำกิจกรรมในชุมชน และ (5) การร่วมประเมินผลกิจกรรม

ขั้นที่ 1 การร่วมให้ข้อมูลข่าวสาร

ขั้นตอนแรกกลุ่มผู้บริหาร ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร (S-Sender) สร้างการรับรู้ให้ประชาชนซึ่งเป็นผู้รับสาร (R-Receiver) โดยการแจ้งนโยบายลงพื้นที่ (M-Message) พร้อมเปิดโอกาสให้คนในชุมชนสะท้อนปัญหา (FB-Feedback) เพื่อนำมาจัดทำแผนงานโครงการในการแก้ไขปัญหาชุมชน ผ่านเวทีการทำประชาคม (C-Channel) ซึ่งทั้งผู้ส่งสารคือ กลุ่มผู้บริหารและผู้รับสารคือ กลุ่มประชาชน ต่างก็ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารในขณะเดียวกัน

ขั้นที่ 2 การร่วมปรึกษาหารือให้ข้อคิดเห็น

ในตอนนี้กลุ่มผู้ปฏิบัติงานงาน ทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร (S-Sender) / (R-Receiver) โดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการจัดการขยะ (M-Message) ให้ประชาชนรับทราบร่วมกัน (R-Receiver) และปรึกษาหารือปัญหาาร่วมกัน (C-Channel) จากนั้นจึงรวบรวมข้อมูลและสรุปข้อมูล ปรึกษาหารือ และให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาร่วมกันกับคนในชุมชน (FB-Feedback)

ขั้นที่ 3 การร่วมวางแผน วางนโยบายแก้ไขปัญหา

กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ร่วมกันวางแผนจัดทำโครงการ โดยกลุ่มผู้ปฏิบัติงานมีหน้าที่เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร (S-Sender) / (R-Receiver) เพื่อวางแผนแก้ไขปัญหาระเบิดการจัดการขยะในชุมชนร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการเสนอความคิดเห็น (C-Channel) คือ โครงการธนาคารขยะ (M-Message) ซึ่งผู้ร่วมวางแผนประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมในองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนหอม กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขและตัวแทนประชาชน

ขั้นที่ 4 การร่วมทำกิจกรรมในชุมชน

ชุมชนมีการดำเนินโครงการธนาคารขยะ โดยใช้สื่อบุคคล คือ ให้ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (S-Sender) เป็นผู้แจ้งข่าวเกี่ยวกับการจัดการขยะ การคัดแยกขยะให้ครัวเรือนที่รับขอบ มีการใช้สื่อเอกสาร แผ่นพับความรู้เรื่องการจัดการขยะ (M-Message) ที่ รพ.สต. เป็นผู้จัดทำแจกตามครอบครัวโดยมี อสม.เป็นผู้แจกตามครัวเรือน มีการใช้สื่อหอกระจายข่าวหมู่บ้าน (C-Channel) เพื่อแจ้งวันเวลาในสถานที่ในการออกรับซื้อขยะ มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ตามจุดสำคัญของหมู่บ้าน (C-Channel) เกี่ยวกับการจัดการขยะและการรับซื้อขยะ (M-Message) มีการสร้างข้อตกลงในการรับซื้อร่วมกัน ได้แก่ การจ่ายเงินค่าซื้อขยะจะเป็นในรูปแบบของเงินออมและหักบางส่วนเพื่อบริหารจัดการในรูปแบบของกองทุนและจะยังไม่สามารถรับเงินสดได้ในทันทีขาย (FB-Feedback) กับประชาชนในชุมชน (R-Receiver)

ขั้นที่ 5 การร่วมประเมินผลกิจกรรม

กลุ่มผู้ปฏิบัติงานและตัวแทนประชาชน (S-Sender) จะมีการติดตามผลการดำเนินกิจกรรมโครงการโดยการสรุปเป็นรายงานยอดของผลประกอบการ (M-Message) จากการรับซื้อขายขยะให้แก่ผู้บริหาร (R-Receiver) ในการประชุมประชุมเดือน (C-Channel) และประชาชน (R-Receiver) ในการทำประชาคมครั้งต่อไป

ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของชุมชนพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

2.1 ปัญหาเรื่องการจัดการขยะในชุมชนและความต้องการของชุมชน

จากการศึกษาว่าปัญหาเรื่องการจัดการขยะในชุมชน คือ การมีเศษพลาสติกหรือขยะเคลื่อนกลาดตามที่สาธารณะ และบริเวณที่ลับตาคน หรือบริเวณที่ทิ้งร้างที่ไม่มีคนรับผิดชอบ ปัญหาเคลื่อนจากบ่อขยะ การที่คนในชุมชนไม่นิยมขายขยะให้กับธนาคารขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม เพราะขายแล้วไม่ได้เงินสดแต่จะได้ในลักษณะของเงินออมและหักบางส่วนเพื่อนำมาบริหารกองทุน ส่วนความต้องการของชุมชนคืออยากให้ชุมชนเป็นชุมชนที่สะอาดและสามารถเป็นศูนย์เรียนรู้เรื่องการจัดการขยะ

2.2 เป้าหมายและแนวทางในการให้ชุมชนของท่านเป็นชุมชนปลอดขยะ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคน มีเป้าหมายเดียวกัน คือ ต้องการให้ชุมชนเป็นชุมชนที่สะอาด ปราศจากขยะ มีภูมิทัศน์ที่สวยงามและสามารถเป็นชุมชนต้นแบบได้ ส่วนแนวทางการที่จะทำให้ชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอมเป็นชุมชนที่ปราศจากนั้น คือ ต้องมีนโยบายที่ต่อเนื่องชัดเจนเรื่องการจัดการขยะทุกปี

2.3 ปัญหาการสื่อสารการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยชุมชน มี 5 ปัญหา ได้แก่ (1) การสื่อสารข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง (2) การสื่อสารข้อมูลไม่ครบถ้วน (3) การสื่อสารล่าช้า (4) เมื่อมีปัญหาและข้อสงสัยไม่กล้าสอบถาม และ (5) การไม่ทวนสอบความเข้าใจในการสื่อสาร

การไม่สื่อสาร เช่น การไม่สื่อสารถึงสถานการณ์ ความคืบหน้า ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน การไม่สื่อสารถึงปัญหาขยะที่มีในชุมชนเท่าที่ควร ให้เจ้าหน้าที่ได้รับทราบทำให้อาจแก้ไขปัญหาได้ไม่ตรงจุด การสื่อสารที่ข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง เช่น ไม่คัดแยกขยะจากครัวเรือนแล้วเทรวมกันแต่แจ้งเจ้าหน้าที่ว่าแยกขยะแล้ว การสื่อสารข้อมูลไม่ครบถ้วน เช่น แจ้งวันเวลาในการรับซื้อขยะไม่ครบถ้วน การสื่อสารล่าช้า เช่น ประชาชนได้รับข่าวในการรับซื้อขยะช้า ทำให้เสียโอกาสในการขายขยะภายในวัน เวลาที่กำหนด เมื่อมีปัญหาหรือข้อสงสัยในงานไม่กล้าสอบถามหัวหน้างานโดยตรง แต่กลับไปถามคนอื่น ทำให้เกิดความเข้าใจผิดคลาดเคลื่อน และการไม่ทวนสอบความเข้าใจในการสื่อสาร ทำให้ต่างฝ่ายต่างเข้าใจไปคนละทาง

2.4 อุปสรรคในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย

ชุมชน

อุปสรรคในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของตำบลโนนหอม ได้แก่

1. ความตระหนักของประชาชน เช่น ประชาชนบางส่วนยังไม่รับรู้ในสิทธิ คุณค่า ผลประโยชน์ และความสำคัญของการมีส่วนร่วม เช่น ประชาชนยังคิดว่าการเข้าร่วมกิจกรรมบางกิจกรรมเป็นการเสียเวลาการประกอบอาชีพ หรือ ไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งหรือเพราะมีคนเข้าร่วมเยอะแล้ว

2. การขาดแรงจูงใจ ที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วม ถึงแม้ว่าบางโครงการจะมีการวางแผนการดำเนินงานไว้ดีแล้ว แต่บางครั้งก็ยังไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร เช่น โครงการธนาคารขยะที่มีการรับซื้อขยะบางอย่างมีราคาน้อยกว่าท้องตลาด อีกทั้งยังไม่ได้รับเงินสดเมื่อขายขยะแต่รับเงินในรูปแบบของการเป็นเงินฝากทำให้ประชาชนบางส่วนไม่ยอมเข้าร่วมโครงการและเลือกที่จะขายขยะให้กับร้านรับซื้อของเก่า

3. ความสม่ำเสมอของกิจกรรม เช่น บางโครงการหรือกิจกรรมขาดการรณรงค์ต่อเนื่องทำให้ประชาชนในพื้นที่ไม่รู้ว่ากิจกรรมดังกล่าวยังคงดำเนินการต่อเนื่องอยู่หรือไม่หรือสิ้นสุดกิจกรรมไปแล้ว

ส่วนที่ 3 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

สำหรับการสังเกตกระบวนการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยเชิญผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียในการจัดการขยะในชุมชน ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารในการกำหนดนโยบายด้านการจัดการขยะ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดการขยะ และตัวแทนประชาชนชนในชุมชนหมู่บ้านโนนหอมหอม มาสนทนากลุ่มตามประเด็นการสื่อสารการจัดการขยะในชุมชน โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 8 คน ได้แก่ นายกองคำการบริหารส่วนตำบลโนนหอม ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม (รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อม) เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลโนนหอม เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลโนนหอม ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตัวประชาชนในหมู่บ้านโนนหอม โดยมีหัวข้อการสนทนา คือ “การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยของ ชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร” ซึ่งสามารถสรุปประเด็นที่ได้จากสังเกตแบบมีส่วนร่วม ได้ดังนี้

ประเด็นเรื่องการพัฒนาการณรงค์เพื่อให้ประชาชนตระหนักและเข้าใจ เรื่องการจัดการขยะที่ถูกต้อง จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม พบว่า มีการเสนอความเห็นเรื่องการพัฒนา เรื่องการรณรงค์ ควรมีการปรับวิธีการเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลเรื่องการจัดการขยะมากขึ้น การออกไปประชาชนอย่างเดียวไม่เพียงพอ เพราะการออกไปประชาชนแต่ละครั้งมีการจัดทำแผน หลายเรื่องไม่ใช่เฉพาะเรื่องของขยะ ควรมีการจัดอบรมเฉพาะเรื่องการจัดการขยะในครัวเรือนด้วย ส่วนการจะให้ประชาชนสนใจเข้าร่วม โครงการควรมีการปรับวิธีการประชาสัมพันธ์ และสร้าง แรงจูงใจในการมาอบรม

2. อภิปรายผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์เรื่องจัดการ ขยะมูลฝอยชุมชนแบบบูรณาการของชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์เรื่องจัดการ ขยะมูลฝอยชุมชนแบบบูรณาการ ในองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร พบว่า กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ขึ้นตอนของกระบวนการ สื่อสารมี 5 ขั้นตอน (1) การร่วมให้ข้อมูลข่าวสาร (2) การร่วมปรึกษาหารือให้ข้อคิดเห็น (3) การร่วมวางแผนวางนโยบายแก้ปัญหา (4) การร่วมทำกิจกรรมในชุมชน และ (5) การร่วม ประเมินผลกิจกรรม ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมที่แบ่งการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การสร้างการรับรู้ข่าวสาร ขั้นที่ 2 การปรึกษาหารือ การประชุม รับฟังความคิดเห็น ขั้นที่ 3 การร่วมกิจกรรม และขั้นที่ 5 การร่วมประเมินผล และสอดคล้องกับ สอดคล้องกับ ประพันธ์ วรรณบวร (2543) ที่สรุปแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ไว้ว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไปสามารถสรุป ได้ 4 รูปแบบ คือ การรับรู้ข่าวสาร การปรึกษาหารือ การประชุมรับฟังความคิดเห็น และการร่วมใน การตัดสินใจ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของปภาวรินทร์ นาจำปา (2557) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอกองใหญ่ จังหวัดตราด โดยผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการจัดการขยะมูลฝอยในด้านการ มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ใน เป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วม ด้านการ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และอันดับสุดท้ายคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และกลยุทธ์ ที่ใช้สื่อสารกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์เรื่องจัดการขยะมูลฝอย

ชุมชนเทศบาลตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จะเน้นการสื่อสารที่จะ ชี้แจงและ นำเสนอข้อเท็จจริงปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทยและของชุมชน โนนหอม โดยชี้ให้เห็นถึงผลกระทบและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนที่จะเกิดขึ้นหากขาด การจัดการขยะที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ฐปนัท จุลวงษ์ (2553) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องแนว ทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเพื่อมุ่งสู่ชุมชนไร้ถัง กรณีศึกษา เทศบาลตำบลพนา อ.พนา จ.อำนาจเจริญ ซึ่งพบว่า ให้ความสำคัญกับนัยยะของคำว่า ของประชาชน โดยประชาชน และ เพื่อประชาชน การ ที่จะมุ่งสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องคำนึงถึง “การได้ลงมือทำ โดยประชาชนและการสร้างปัจจัยเอื้อจากองค์กรภายนอกชุมชน โดยในส่วนของเทศบาลตำบลพนา ได้ดำเนินการนั้นมี 5 แนวทาง ดังนี้ แนวทางที่หนึ่ง คือ ลงพื้นที่ในชุมชนชี้ให้เห็นถึงผลกระทบและ ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน แนวทางที่สอง คือ ประชุมประชาคมรับฟังความ คิดเห็น แนวทางที่สาม คือ ธรรมนูญประชาสัมพันธ์ แนวทางที่สี่คือ ประชาคม แต่งตั้งคณะกรรมการ แนวทางที่ห้า คือ จัดอบรมและศึกษาดูงาน และแนวทางสุดท้าย คือ ประเมินผลการ ดำเนินงาน

ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรค ในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การ จัดการขยะมูลฝอยชุมชน ของชุมชนพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

ปัญหาและอุปสรรค การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของชุมชนพื้นที่องค์การ บริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร พบว่า ปัญหาของชุมชนเรื่องการมีเศษ วัสดุพลาสติกหรือขยะเคลื่อนกลาดตามที่สาธารณะ และบริเวณที่ลับตามคน หรือบริเวณที่ทิ้งร้างที่ไม่มี คนรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สยาม จอมเทพมาลา (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหาร จัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วน ตำบลหงาว อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบันมีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยครัวเรือนและชุมชน ซึ่งมีวิธีการดังนี้ 1) การคัดแยกขยะเพื่อนำไปขาย 2) การนำขยะเปียกไปใช้เป็นปุ๋ยลดน้ำต้นไม้ 3) การเผา 4) การฝังกลบ 5) การทิ้งขยะลงสถานที่สาธารณะต่างๆ ซึ่งจาก วิธีการบริหารจัดการ ขยะดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา

ส่วนปัญหาในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการ ขยะมูลฝอยชุมชน มี 5 ปัญหา ได้แก่ (1) การสื่อสารข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง (2) การสื่อสารข้อมูล ไม่ครบถ้วน (3) การสื่อสารล่าช้า (4) เมื่อมีปัญหาและข้อสงสัยไม่กล้าสอบถามและ (5) การไม่ทวน สอบความเข้าใจในการสื่อสาร อุปสรรคในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูล ฝอยชุมชน ของตำบลโนนหอม ได้แก่ (1) ความตระหนักของประชาชน (2) การขาดแรงจูงใจ และ (3) ความสม่ำเสมอของกิจกรรม ดังนั้นการสร้าง ความเข้าใจที่ถูกต้องโดยให้ประชาชนเข้ามามี

ส่วนร่วมในทุกกิจกรรมจึงน่าจะเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อลดปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัญหาส่วนใหญ่ของการสื่อสารในชุมชน ไม่ได้อยู่ที่สาร แต่เป็นปัญหาที่ผู้ส่งสาร ดังนั้นการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ชัดเจน และพัฒนาศักยภาพผู้ส่งสารในชุมชนจึงน่าจะเป็นวิธีการที่ดีในการแก้ไขปัญหาคือการสื่อสารดังกล่าวในชุมชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สยาม จอมเทพมาลา (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหาร จัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลท่างาว อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง พบว่า ประชาชนขาดจิตสำนึก ขาดความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขาดการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจและขาดการการจัดการ ขยะที่ดี และสอดคล้องกับการศึกษาของ เรืองฤทธิ์ กิตติวิทยาพงศ์ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสื่อสารรณรงค์ เพื่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแบบบูรณาการในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความถนัดในการเปิดรับข่าวสาร การรณรงค์ในระดับน้อย และปัญหาความตระหนักของประชาชน ประชาชนยังคิดว่า การเข้าร่วมกิจกรรมบางกิจกรรมเป็นการเสียเวลา การประกอบอาชีพ ปัญหาการขาดแรงจูงใจ ที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วม ปัญหาความสม่ำเสมอของกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติมา อุดมศรี (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล ในคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อสร้างโอกาสให้กลุ่มประชาชนที่มีข้อจำกัดในด้านเวลา อาชีพ รายได้ มีโอกาสเข้ามาส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยการสร้างแรงจูงใจ การให้ข้อมูลข่าวสารในทุกรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนรับรู้ในสิทธิ คุณค่า ผลประโยชน์ และมีโอกาสมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. ควรสนับสนุนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง โดยเสนอเป็นนโยบายให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้โครงการที่มีประโยชน์ดังกล่าวมีการพัฒนาต่อไป
2. ผู้นำท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับบุคลากรผู้รับผิดชอบงานจัดการขยะ ด้วยการเพิ่มแรงจูงใจด้วยรางวัล ค่าตอบแทนและสวัสดิการ เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ รวมทั้งให้การสนับสนุนโดยการให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไปงานไปฝึกอบรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. หากต้องการทราบถึงข้อมูลความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของประชาชนในตำบลโนนหอมเกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชน ควรใช้การวิจัยแบบเชิงปริมาณเพื่อค้นหาคำตอบดังกล่าว
2. ควรมีการประเมินกระบวนการสื่อสารโดยสอบถามความพึงใจ ในวิธีการจัดการขยะในชุมชนของเจ้าหน้าที่/หน่วยงานรัฐ เพื่อทราบข้อบกพร่องของการสื่อสารและเพื่อนำไปพัฒนางานด้านการจัดการขยะในชุมชน

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สกลนคร

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมมลพิษ. (2561). *สรุปสถานการณ์มลพิษ พ.ศ. 2548*. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : กรุงเทพฯ.
- _____. (2559). *สรุปสถานการณ์มลพิษ พ.ศ. 2548*. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : กรุงเทพฯ.
- ฐปณีย์ จตุวงษ์. (2553). *แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเพื่อมุ่งสู่ชุมชนไร้ถัง กรณีศึกษาเทศบาลตำบล พนา อ.พนา จ.อำนาจเจริญ*. (สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- จิตติมา อุดมศรี. (2557). *ได้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล ในคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ*. (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสยาม, กรุงเทพฯ.
- เบญจมาศ ขำสกุล. (2542). *องค์ประกอบของการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ปภาวรินทร์ นาจาปา. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ปิยรัตน์ วงศ์ภูมิ และคณะ. (2552). *โครงการวิจัย การสร้างยุทธศาสตร์การจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนบ้านนาบอน หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งงาม อำเภอเสรีมวงม จังหวัดลำปาง*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ประพันธ์ วรรณบวร. (2543). *รูปแบบของการมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมการปลูกป่ากรมป่าไม้.
- พระมหาสุนทร ปุญญา. (2556). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี*. (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสยาม, กรุงเทพฯ.
- พิริยุดม วรรณพฤกษ์. (2555). *การปรับปรุงนโยบายการจัดการมูลฝอยของประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- พัชรินทร์ พันธุ์แน่น. (2558). *การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการจัดการขยะ : บ้านมั่นคงชุมชนบางบัว เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร*. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2558*.

- เรืองฤทธิ์ กิตติวิทยาพงศ์. (2559). การพัฒนารูปแบบการสื่อสารณรงค์เพื่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแบบ บูรณาการ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (วิทยานิพนธ์มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพฯ.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2544). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กรม (2548). พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546. ฉะเชิงเทรา: โรงพิมพ์ประสานมิตร.
- สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย. (2560). รายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทยปี 2559. กรมควบคุมมลพิษ: กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. (2540). รายงานการสำรวจข้อมูลด้านการเก็บและกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของเทศบาล. กรุงเทพฯ: กองมาตรฐานคุณภาพและสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ.
- สำนักนายกรัฐมนตรื. (2553). คู่มือการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ.
- สยาม จอมเทพมาลา. (2553). แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบล หงาว อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง. ปัญหาพิเศษ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อานัต ติ้ปินตา. (2553). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์งานวิจัย

เรื่อง การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยของ ชุมชน
องค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

*****

ชื่อผู้วิจัย นายเศกสรรค์ วรรณพงษ์ รหัสประจำตัวนักศึกษา 260150644 แขนงวิชา นวัตกรรม การ
สื่อสารทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่น

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ศรีดี

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง.....

วันเดือนปีที่ให้สัมภาษณ์.....

เริ่มการสัมภาษณ์เวลา.....น. จบการสัมภาษณ์เวลา.....น.

คำชี้แจง

1. แบบฟอร์มแบบสัมภาษณ์นี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (focus group) ซึ่งผู้วิจัย เลือกกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเจาะจง โดยผู้วิจัยแบ่งกลุ่มสัมภาษณ์ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1 กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่ นายกองการบริหารส่วนตำบล โนนหอม, ปลัด อบต. โนนหอม, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม และผู้อำนวยการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล โนนหอม จำนวน 4 ท่าน

1.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอม ด้านงานสิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ งานสาธารณสุขสิ่งแวดล้อมใน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล โนนหอมและพนักงาน เก็บขนขยะ จำนวน 3 ท่าน

1.3 กลุ่มอาสาสมัครผู้ให้ข้อมูลการจัดการขยะในชุมชน ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) 2 ท่าน

1.4 ประชาชนในหมู่บ้าน โนนหอม หมู่บ้านละ 2 ท่าน จำนวน 11 หมู่บ้าน รวมเป็น 22 ท่าน

เนื้อหาแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแบบบูรณาการในองค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 2 ปัญหาอุปสรรค ในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของชุมชนพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 3 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม สำหรับการสังเกตกระบวนการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัย
 เชิญผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย ในการจัดการขยะในชุมชน ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารในการกำหนดนโยบาย
 ด้านการจัดการขยะ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดการขยะ และตัวแทนประชาชนชนในชุมชน
 หมู่บ้านโนนหอมหม มาสนทนากลุ่มตามประเด็นการสื่อสารการจัดการขยะในชุมชน

คำอธิบายนิยามศัพท์เฉพาะสำหรับผู้สัมภาษณ์และผู้ให้ข้อมูล

กระบวนการสื่อสาร หมายถึง กระบวนการส่งข้อมูลข่าวสาร จากผู้ส่งข่าวสาร ไปยังผู้รับ
 ข่าวสารโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชักจูงหรือสร้างการมีส่วนร่วม ให้ผู้รับข่าวสารมีปฏิกิริยาตอบสนอง
 กลับมา

การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม หมายถึง การสื่อสารทุกระดับ ทุกรูปแบบ เพื่อเปิด
 โอกาสให้กับทุกภาคส่วน ทั้งประชาชนและหน่วยงานของรัฐ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ
 ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะของชุมชนพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง
 จังหวัดสกลนคร โดยมุ่งให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐสื่อสารกัน ได้ในลักษณะ
 ของการปรึกษาหารือร่วมกัน บนความคิดที่อิสระและเท่าเทียมการ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการหา
 แนวทางแก้ไขปัญหามาร่วมกัน

การรณรงค์ หมายถึง การสื่อสารที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
 ในประเด็นต่างๆ สร้างความตระหนัก โน้มน้าวใจ และกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายกระทำบางอย่าง
 หรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติ หรือพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยมี “สาร” รูปแบบ
 ต่างๆ ที่ถูกออกแบบขึ้นจากการกำหนดกลยุทธ์ ทิศทาง และลักษณะบางอย่างร่วมกัน เพื่อใช้สื่อสาร
 ไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง ในระยะเวลาที่กำหนด โดยประยุกต์ใช้สื่อในฐานะตัวกลาง
 ระหว่าง “สาร” และ “กลุ่มเป้าหมาย” โดยวัดจากการเปิดรับการสื่อสารของประชาชนเขตพื้นที่
 องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

การจัดการขยะมูลฝอยแบบบูรณาการ หมายถึง หลักการในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับ
 การควบคุมการทิ้งขยะมูลฝอย การเก็บกัก การรวบรวมมูลฝอย การขนถ่าย และการขนส่ง การแปร
 รูปเพื่อการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย และการกำจัดมูลฝอย โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดในทาง
 สุขอนามัย ทัศนียภาพ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการยอมรับทางสังคม

ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสาร หมายถึง สถานการณ์ สิ่งที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคหรือ
 สิ่งที่เป็นข้อขัดขวาง ต่อการสื่อสารในการจัดการขยะของชุมชนพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล
 โนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

ส่วนที่ 1 กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์เรื่องการจัดการขยะมูลฝอย
ชุมชนแบบบูรณาการในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

1) ท่านมีบทบาทหน้าที่อย่างไรในการจัดการขยะในชุมชน (คำถามสำหรับ 3 กลุ่ม)

.....
.....
.....

2) ท่านมีวิธีการสื่อสารเรื่องการจัดการขยะในชุมชนอย่างไร (คำถามสำหรับ ผู้บริหาร, ผู้ปฏิบัติงาน
และ อาสาสมัครสาธารณสุข)

.....
.....
.....

3) ท่านชอบวิธีการสื่อสารผ่านทางช่องใดมากที่สุดและทำไมท่านจึงชอบวิธีการนั้นมากที่สุด
(คำถามสำหรับประชาชน)

.....
.....
.....

4) ท่านมีรูปแบบ/ขั้นตอนของกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์เรื่องการ
จัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างไร (คำถามสำหรับ ผู้บริหาร, ผู้ปฏิบัติงานและ อาสาสมัคร
สาธารณสุข)

.....
.....
.....

ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรค ในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะ
มูลฝอยชุมชนของชุมชนพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล โนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

1) ท่านมีเป้าหมายและแนวทางอย่างไรในการให้ชุมชนของท่านเป็นชุมชนปลอดขยะ
(คำถามสำหรับ 3 กลุ่ม)

.....
.....
.....

2) โดยรวมท่านคิดว่าชุมชนของท่านมีปัญหาด้านการจัดการขยะอะไรบ้างและท่านต้องการให้ชุมชน
ของท่านพัฒนาอะไรบ้างเกี่ยวกับการจัดการขยะ (คำถามสำหรับ 3 กลุ่ม)

.....
.....
.....

3) ชุมชนของท่านมีปัญหา/อุปสรรค เรื่องการสื่อสารในการจัดการขยะในชุมชนหรือไม่อย่าง
(คำถามสำหรับ 3 กลุ่ม)

.....
.....
.....

4) ท่านคิดว่าปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย
ชุมชนของท่านมีอะไรบ้าง (คำถามสำหรับ 3 กลุ่ม)

.....
.....

ส่วนที่ 3 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

หัวข้อการสนทนา “การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอย
ของชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร”

- 1) ผู้ดำเนินการสนทนา.....
- 2) ผู้จัดบันทึกการสนทนา.....
- 3) สถานที่การสนทนา.....
- 4) เริ่มการสนทนาเวลา.....น. จบการสนทนาเวลา.....น.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายเสกสรรค์ วรรณพงษ์
วัน เดือน ปีเกิด	10 พฤษภาคม 2522
ประวัติการศึกษา	พยบ.วิทยาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2543 รบ.รัฐศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ.2549
สถานที่ทำงาน	โรงพยาบาลสกลนคร
ตำแหน่ง	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

